मानवअधिकार स्थितिसूचक

पूर्वाञ्चल क्षेत्र

वर्ष ४, अङ्क २

असार २०७१

धेरैजसो पीडित महिला र बालबालिका

प्रत्येक तीन/तीन महिनाको अवधिमा अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय विराटनगरले समग्र मानवअधिकारको अवस्थालाई विश्लेषण गरेर मानवअधिकार स्थितिसूचक प्रकाशन गर्दै आएको छ। स्थितिसूचक हरेक वर्ष प्रकाशन गर्ने गरेको नेपाल मानवअधिकार वर्षपुस्तकको त्रैमासिक प्रकाशनको पुरकको रूपमा रहेको स्थितिसूचकलाई वर्षपुस्तकको सहायक सामग्रीको रूपमा पनि लिन सकिन्छ। यसै सन्दर्भमा पूर्वाञ्चल क्षेत्रका १६ ओटै जिल्लामा सन् २०१४ को अप्रिलदेखि जुन अर्थात् ०७० चैत १८ देखि असार १६ गतेसम्म भएका मानवअधिकार उल्लङ्घन र ज्यादतीका घटनाको तथ्याङ्कसहितको विश्लेषण यस अङ्कमा प्रस्तुत गरिएको छ। सम्बन्धित जिल्लाका इन्सेकका जिल्ला प्रतिनिधिहरूले सङ्कलन गरेका सबै किसिमका घटनाहरूलाई यहाँ समावेश गर्न सम्भव छैन। त्यसैले मानवअधिकारसम्बन्धी प्रतिनिधिमूलक घटनालाई मात्र यहाँ राखिएको छ। यद्यपि मानवअधिकारको समग्र अवस्थालाई तथ्याङ्क सहित प्रस्तुत गरिएको छ।

यसरी तीन महिनाको अवधिको तथ्याङ्क प्रस्तुत गर्दा पूर्वाञ्चल क्षेत्रको मानवअधिकार अवस्था कस्तो छ ? केकस्ता प्रकृतिका मानवअधिकार उल्लङ्घन र ज्यादतिका घटनाहरू भए ? ती घटनाहरूमा जिम्मेवार निकायको भूमिका के-कति प्रभावकारी रह्यो ? प्रस्ट हुनेछ भन्ने हामीले ठानेका छौँ। त्यस्तै आगामी दिनमा मानवअधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि के-कस्ता अभियान सञ्चालन गर्नु पर्दछ भन्ने सवालमा सरोकारवाला निकायको ध्यानाकर्षण गराउने गरिन्छ। स्थितिसूचकको त्रैमासिक प्रकाशनले मानवअधिकारको अवस्थाको बारेमा सरकारी, गैरसरकारी क्षेत्र र सरोकारवाला निकायलाई प्रारम्भिक अवस्थाको बारेमा जानकारी गराउन सहयोग पुऱ्याउँदछ।

पूर्वाञ्चल क्षेत्रमा रहेका १६ ओटै जिल्लाहरूमा सक्रिय रहेका इन्सेक जिल्लाप्रतिनिधिहरूले मानवअधिकार उल्लङ्घन र ज्यादतिको अनुगमन गरी हरेक महिना प्रतिवेदन पठाउने गरेका छन्। उनीहरू सम्भव भएसम्म घटनास्थलमा पुग्दछन्, पीडित, आरोपित, प्रत्यक्षदर्शी र सरोकारवाला व्यक्तिहरूसँग प्रत्यक्ष रूपमा भेटघाट गर्दछन् र प्राप्त सूचनालाई पुस्टि गरेर घटनाहरू सङ्कलन गर्ने गर्छन्। जिल्ला प्रतिनिधिहरूले घटना सङ्कलन गर्ने विभिन्न स्रोत र माध्यमहरू अपनाउने गरेका छन्। उनीहरूले ती स्रोत र माध्यमहरूको भरपुर प्रयोग गर्दछन्। उदाहरणको रूपमा स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरका पत्रपत्रिका, रेडियो तथा एफएम र टेलिभिजनहरू प्रारम्भिक सूचनाका स्रोतका रूपमा प्रयोगमा आउने गरेका छन्। त्यसरी आएका सूचनाहरूलाई जिल्लाप्रतिनिधिले विभिन्न माध्यमबाट सत्य, तथ्यसहित पुन:पुस्टि गरेरमात्र प्रतिवेदनमा समावेश गर्ने गरेका छन्। पुन:पुष्टि हुन नसकेका, उजुरी नपरेका र पीडित पक्षले सार्वजनिक गर्न अस्वीकार गरेका सूचनाहरुलाई स्थितिसूचकमा समावेश गरिदैन। इन्सेकले संयुक्त राष्ट्रसङ्घको मानवअधिकारसम्बन्धी विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरुमा आधारित रहेर सूचना सङ्कलन गर्ने गरेको छ। ती महासन्धिहरूमध्ये विशेष गरी छ ठूला महासन्धिका आधारमा सङ्कलन गरिएका घटनाहरूलाई विभिन्न शीर्षक, उप-शीर्षकमा राखेर मानवअधिकार अवस्थाको विश्लेषण गर्ने गरिन्छ। मानवअधिकार स्थितिसूचक प्रकाशनको मूलभूत उद्देश्य भनेको मानवअधिकार उल्लङ्घन र ज्यादतीका घटनाहरूलाई सार्वजनिक

गर्ने, पीडितलाई न्याय र दोषीलाई कानुनी कारबाहीका लागि दबाव सिर्जना गर्ने र पीडितको पक्षमा वकालत तथा पैरवी गर्ने नै हो। त्यस्तै मानवअधिकार उल्लङ्घनकर्तालाई सचेत पार्ने, खबरदारी गर्ने, अझ बढी जवाफदेही र जिम्मेवार बनाउने, मानवअधिकारसम्बन्धी चेतनाको विकासमा अभिवृद्धि गर्ने, मानवअधिकारको संरक्षण र सम्वर्द्धनमा टेवा पुऱ्याउने र मानवअधिकारको अवस्थामा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने नै हो। जसका कारण समाजमा मानवअधिकारको अवस्थाप्रति सकारात्मक सन्देश प्रवाह हुने आशा एवम् अपेक्षा राख्न सकिन्छ।

बितेको तीन महिना (अप्रिल-जुन, २०१४) को अवधिमा पूर्वाञ्चल क्षेत्रमा ३ सय ३० जना व्यक्ति पीडित हुन पुगेका छन्। जसमा ११ महिला र नौ पुरुषको हत्या भयो । यस अवधिमा १ सय ८९ जना महिला घरेलु हिंसाबाट पीडित भए। बालअधिकारसम्बन्धी घटनामा ६६ बालिकासहित ८२ जना पीडित भएका थिए। जातीय विभेदसम्बन्धी घटनाबाट पाँच जना पीडित भए। अपहरण तथा शरीरबन्धक घटनामा एक जना महिलासहित ३ जना व्यक्ति पीडित भएका थिए। विभिन्न घटनामा पाँच जना घाइते भएका थिए। आर्थिक समाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकारमा दुई जना पीडित भएका थिए। भौतिक संरचना क्षतिमा दुई जना पीडित भए। धम्की तथा कुटपिटका घटनामा १८ जना पीडित भए। जसमध्ये गैरराज्य पक्षबाट १० र राज्यपक्षबाट आठ जना पीडित भएका थिए। गिरफ्तारी र यातनाका घटनामा चार जना व्यक्ति पीडित भए। यो राज्यबाट पीडित भएको अवस्था हो। यो बाहेक माथिका अन्य पीडितहरू गैरराज्य क्षेत्रबाट ज्यादतिमा परेका हुन्। इन्सेक क्षेत्रीय कार्यालयमा रहेको यो अभिलेखबाट मानवअधिकारको दृष्टिकोणले यस तीन महिनाको पछिल्लो अवधि पनि सन्तोषजनक रहन नसकेको पुस्टि हुन पुगेको छ।

यो अवधिमा बालकहरूलाई अवैध रूपमा बन्धक बनाएर राखिएको घटनाले मोरङ जिल्लामा निकै गम्भीर रूप लिएको थियो। अन्तत गैरसरकारी संस्थाको पहल र सरकारी निकायको सक्रियतामा उनीहरूलाई मुक्त गर्ने काम पनि भयो। आरोपितलाई कानुनी कठघरामा पुऱ्याउने कार्य पनि तदारुकताका साथ हुन पुग्यो। घटनाबारे तल संक्षिप्तमा उल्लेख गरिएको छ। तीनदेखि १३ वर्ष उमेर समूहका १३ जना बालबालिकालाई सोराभाग गाविस-३ कसिर्यास्थित इम्मानुएल कसिर्या चर्चका सञ्चालक ४५ वर्षीय जोसेफ मरण्डी र उनकी पत्नी ४० वर्षीया लबलम्म मरण्डीले एक महिनादेखि बन्धक बनाइ शारीरिक र मानसिक यातना दिएको आरोपमा इन्सेक विराटनगर, कोकन, सिविन नेपाललगायतले आरोपितद्वयलाई कारबाहीको माग गर्दै असार १ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा मानव बेचबिखनसम्बन्धी मुद्दा दर्ता गरे। गैरकानूनी रुपमा चर्चभित्र बन्धक बनाएका १३ जना बालबालिकाहरुलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोग क्षेत्रीय कार्यालय विराटनगर, जिल्ला बालकल्याण समिति र प्रहरीसहितको संयुक्त टोलीले जेठ ३० गते सो ठाउँबाट उद्धार गरेका थियो। चर्च सञ्चालक दम्पतिलाई सोही दिन प्रहरीले गिरफ्तार गऱ्यो। चर्चमा भएका बालकहरूको स्याहारसुसार नभएको र संस्थासमेत दर्ता नभएको भन्ने उजुरी जिल्ला प्रशासनमा परेपछि प्रशासनले चर्चमा अनुगमन गरेको थियो। ती बालकहरुको

घटनाका प्रकारअनुसार पीडित सङ्ख्या (अप्रिल-जुन २०१४)

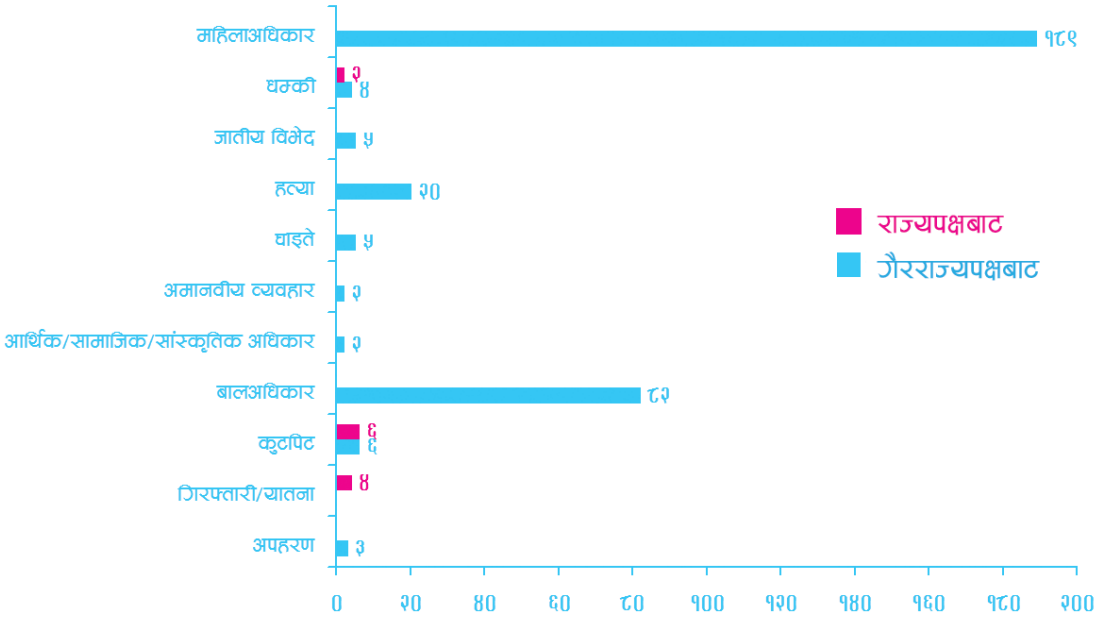

जीउमा घाउँखटिरा आएको, राम्रो स्याहारसुसार नभएको टोलीले जानकारी दियो। ती बालकहरू बालहेल्पलाइन विराटनगरको संरक्षणमा राखिएको प्रहरीले जानकारी दियो। जिल्ला अदालतका न्यायाधीश शेखरप्रसाद पौडेलको एकल इजलासले असार २५ गते आरोपितद्वयसँग जनही १/१ लाख रुपियाँ धरौटी लिएर रिहा गर्ने आदेश दिए। आरोपितहरू धरौटी बुझाउन नसकेर पुर्पक्षका लागि कारागारमा थुनामा छन्। सोही घटनामा सहयोग गर्ने इन्द्रपुर गाविस-१ खोर्सानेका कुलबहादुर मगरलाई सादा तारेखमा रिहा गर्ने आदेश दिए। उनलाई प्रहरीले असार १६ गते गिरफ्तार गरेको थियो।

यस तीन महिनाको अवधिमा जातीय छुवाछूतका घटनाहरू पनि भएका छन्। जसबाट पाँच जना व्यक्ति पीडित भएका छन्। राज्यले कानुनी रुपमा छुवाछूतलाई अपराधको रूपमा परिभाषित गरे पनि त्यो व्यवहारमा लागू हुन नसकेको अवस्था छ। जातीय छुवाछूत हट्न सकेको छैन भन्ने धनकुटा जिल्लाको एउटा घटनाले पनि प्रस्ट पारेको छ। मोरङ जिल्ला विराटनगर उपमहानगरपालिका-१९ मिल्स एरियामा स्थायी घर भई अस्थायी प्रहरी पोष्ट डाडाँबजार धनकुटा जिल्लामा कार्यरत ३० वर्षीय प्रहरी जवान युवराज परियारले आफूमाथि जातीय विभेद गरेको भन्दै ०७१ जेठ ३० गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिए। सोही अस्थायी प्रहरी पोष्टका इन्चार्ज असई नवराज कार्कीले बारम्बार सानो जातको भन्दै आफूलाई मेसमा खाना पकाउन नदिने, खाना खाँदा छुट्टै बसेर खानुपर्ने, खाना थप्न भान्सा कोठामा जान नदिने, आफूले ल्याएको पिउने पानी नखानेलगायतका कार्य बारम्बार गर्दै आएकाले कारबाहीको मागसहित माथिल्लो निकाय जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिएको पीडितले बताए। पीडितले उजुरी दिएपछि घटनाको सत्यतथ्य बुझेर प्रतिवेदन बुझाउन असार १ गते इलाका प्रहरी कार्यालय राजारानीका इन्स्पेक्टर सुरेन्द्रप्रकाश श्रेष्ठको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय समिति गठन गरिएको थियो। सो समितिले बुझाएको प्रतिवेदनको अध्ययन गरी घटनाको छानबिन भइरहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका एसपी ईश्वरीप्रसाद चापागाइँले बताए। सो घटनापश्चात पीडित र आरोपित दुवै जना जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा तानिएका छन्।

अमानवीय व्यवहारलाई महिलामाथि हुने हिंसाको एउटा रूप हो भनेर परिभाषित गरिएको छ। तथापि अमानवीय व्यवहारका घटनाहरू यस तीन महिनाको अवधिमा भएका छन्। सप्तरी जिल्ला सीतापुर गाविस-८ की ३० वर्षीया प्रमिला अधिकारीलाई कथित बोक्सी भन्दै सोही ठाउँका ३७ वर्षीय गोविन्द अधिकारी, निजका भाइ ३५ वर्षीय श्याम अधिकारी, श्यामकी पत्नी ३० वर्षीया ममता अधिकारी, २५ वर्षीय दीपनारायण गुप्ता, निजकी बहिनी २२ वर्षीया शान्ति गुप्ता र ५१ वर्षीय सीताराम मण्डलले ०७१ जेठ २० गते कुटपिट गरी अभक्ष खुवाए आरोपमा पीडितले ०७१ जेठ २६ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिइन्। आरोपितहरूले जेठ २० गते कथित बोक्सीको आरोप लगाइ हात-खुट्टा बाँधी कपडा च्याती दिएर अभक्ष खुवाएको उजुरीमा उल्लेख गरिएको छ। कुटपिटका क्रममा पीडितकी १५ वर्षीया छोरी रम्भा र बुबा ६० वर्षीय सरयुग राउतलाई समेत चोटपटक लागेको थियो। ससुरा प्रथमलाल अधिकारी, सासू करियाइदेवी र छोरीका साथ जिल्ला प्रहरी कार्यालय पुगेकी पीडितले निवेदनमा आरोपितहरूलाई कारबाही गरी जिउधनको शान्ति सुरक्षाको माग गरेकी थिइन्। पीडितको स्थानीय क्लिनिकमा उपचार भएको थियो। सो घटना मिलापत्र गर्न जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा असार १६ गते बसेको छलफल निष्कर्षमा नपुगेपछि पीडितले इलाका प्रहरी कार्यालय कञ्चनपुरमा असार १८ गते उजुरी दर्ता गरेकी थिइन्। प्रहरीले आरोपित श्यामलाई असार १८ गते गिरफ्तार गरेको थियो। अन्य अरोपितहरू फरार छन्। आरोपितहरूले वैशाख महिनामा समेत बोक्सी भन्दै कुटपिट, गालीगलौज गरेका थिए। जिल्ला न्यायाधीश चन्द्रबहादुर सारूको आदेशमा आरोपित श्याम असार २४ गते ३० हजार रुपियाँ धरौटीमा तारेखमा रिहा भए भने अन्य आरोपितहरूलाई वारेण्टसहितको म्यादी पूर्जी जारी भयो।

महिलामाथि हुने हिंसाका घटनासँगसँगै बालबालिकामाथि हत्या, बलात्कार, बलात्कार प्रयास, बालविवाह, यौनजन्य दुर्व्यवहार, कुटपिट, यातनाजस्ता घटनाहरू बढ्दो क्रममा सार्वजनिक भइरहेका छन्। यसै प्रसंगमा सोलुखुम्बु र उदयपुर जिल्लाको तीन ओटा घटनाहरूबाट सो कुरा पुष्टि हुन्छ। तिङ्ला गाविस-७ की २८ वर्षीया बीना भुजेलले नवजात शिशु जन्माइ हत्या गरेको आरोपमा ०७१ जेठ २० गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय सोलुखम्बुले गिरफ्तार गऱ्यो। ५६ वर्षीय ससुरा तिलकबहादुर भुजेलको जाहेरीपछि ०७१ जेठ १८ गते शिशुको शब जमिनमा गाँडेको अवस्थामा फेला पारेको थियो। पति रोजगारीको क्रममा विदेश रहेको अवस्थामा आरोपितको तिङ्ला गाविस-७ का ३४ वर्षीय रमेश भुजेलसँगको यौन सम्बन्ध भएको प्रहरीको भनाइ छ। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित ०७१ असार ०८ गतेदेखि जिल्ला कारागार सोलुखम्बुमा पुर्पक्षका लागि थुनामा छन्।

बेल्टारबसाहा नगरपालिक–१ का १३ वर्षीय र वडा-२ का ११ वर्षीय बालकलाई ०७१ जेठ १५ गते सोही ठाउँका ३९ वर्षीय औषधि व्यावसायी वीरेन्द्र झाले मोबाइल चोरेको अभियोगमा चारपाटा मुण्डन गरी यातना दिए। कक्षा- ५ र ७ पढ्ने ती बालकहरूलाई झाले विद्यालयबाटै ल्याएर मुण्डन गरेको आफन्तले बताए। कक्षामा पढ्दै गरेको अवस्थामा झाले बालकहरूलाई कुटपिट गर्दै आफ्नो घर वीपी चोकमा पुऱ्याएर केही समय घरमै थुनेर कुटपिट गरेका थिए। कुटपिटपछि घरनजिकै सडकमा रहेको विद्युतको पोलमा बाँधेर ती बालकहरूको चारपाटा मुण्डन गरिदिएको इलाक प्रहरी कार्यालय बेल्टारका प्रहरी निरीक्षक दुण्डिराज न्यौपानेले बताए। पीडित पक्षको जाहेरीले झालाई इलाका प्रहरी कार्यालय बेल्टारले ०७१ जेठ १५ गतेनै गिरफ्तार गरेको थियो। पीडित पक्षले झाविरुद्ध केही सार्वजनिक अपराध गरेको भन्दै सोही ऐनअनुसार कारबाहीको माग गर्दै प्रहरीमा मुद्दा दर्ता गऱ्यो। आरोपितविरुद्ध इलाक प्रहरी कार्यालय बेल्टारले मुद्दा चलाएको थियो। बालकहरूलाई सजाय दिएका भन्दै बालअधिकारका क्षेत्रमा काम गर्दै आएका विभिन्न सङ्घसंस्थाले विरोध गरेका थिए। प्रहरीले ०७१ असार ५ गते मुद्दा सरकारी वकिलमार्फत जिल्ला प्रशासनमा पेश गरेको थियो। निमित्त प्रमुख जिल्ला अधिकारी प्रकाश कार्कीले दश हजार रुपियाँ धरौटीमा आरोपितलाई तारिखमा

रिहा गर्ने आदेश दिए। आरोपित अदालतले तोकेको धरौटी बुझाएर असार ५ गते रिहा भए।

पाँच वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ वैशाख ८ गते रानीवास गाविस-१ का १६ वर्षीय लालबहादुर कार्कीले बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितका परिवारले ०७१ वैशाख ९ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा किटानी जाहेरी दियो। बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण र उपचार प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र घोरेटारमा भएको थियो। जङ्गलमा बाख्रा चराइरहेको अवस्थामा कार्कीले बालिकालाई जवरजस्ती समाएर मुख थुनेर बलात्कार गरेको पीडितका आफन्तले बताए। कार्कीलाई प्रहरीले छिमेकीको घरमा लुकेर बसेको अवस्थामा ०७१ वैशाख ११ गते गिरफ्तार गऱ्यो। बालिकाको अवस्था सामान्य रहेको र उपचारपछि उनी घर फर्केकी छन्। आरोपितविरुद्ध प्रहरीले बलात्कारसम्बन्धी महलमा मुद्दा दर्ता गऱ्यो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित ०७१ वैशाख २९ गतेदेखि पुर्पक्षको लागि जिल्ला कारागार कार्यालय भोजपुरमा थुनामा छन्।

यसप्रकारका घटनाक्रमलाई विश्लेषण गर्दा समाजमा महिला अधिकार र बालअधिकार हनन्का घटना बढ्दो अवस्थामा रहेको देखिन्छ। यसबाट पनि महिला र बालबालिकालाई समाजले हेर्ने दृष्टिकोण र गर्ने व्यवहार कस्तो छ भन्ने कुरा स्पस्ट हुन्छ। महिला हिंसासम्बन्धी सूचना सङ्कलनको प्रमुख स्रोत जिल्ला प्रहरी कार्यालय र महिला तथा बालबालिका कार्यालय, महिला क्षेत्रमा काम गर्ने गैरसरकारी संघसंस्थाहरू रहेका छन्। माथि उल्लिखित निकायमा पीडित तथा पीडितका तर्फबाट दिइएका उजुरी एवम् निवेदनलाई आधार मानेर घटना सङ्कलन गरिएको हो।

अप्रिलदेखि जुन (२०१४) को अवधिमा पूर्वाञ्चल क्षेत्रमा मानवअधिकार उल्लङ्घन तथा ज्यादतिका कारण ३ सय ३३ जना पीडित भए। जसमा २ सय ७७ जना महिला तथा बालिका पीडित भए। यो तथ्याङ्कमध्ये अधिकांश महिला र बालबालिका पीडित भएका देखिन्छ। समग्र घटनाक्रमलाई विश्लेषण गर्दा गैर-राज्यपक्षबाट मानवअधिकार ज्यादतिका घटना बढी भएको देखिएको छ भने राज्यपक्षबाट मानवअधिकार उल्लङ्घनका घटना प्रायः न्यून छन्। यो विश्लेषणबाट राज्यपक्ष मानवअधिकारप्रति सजग र संवेदनशील भएको देखिएको छ भने गैरराज्यपक्षबाट मानवअधिकारको ज्यादति बढ्दो क्रममा छ।

यस अवधिमा जिल्ला अदालत मोरङबाट एउटा घटनामा छिटोछरितो फैसला भएको छ। बालिका बलात्कारसम्बन्धी घटनामा घटना भएको २४ दिनमै मोरङ जिल्ला अदालतबाट फैसला भएको छ। यसअघि यस्ता घटनाको फैसला कुर्न दुई वर्षसम्म लाग्दथ्यो। यसले मानवअधिकार संरक्षण, सम्बर्द्धन र कानुनी शासनको क्षेत्रमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने आशा पनि गर्न सकिन्छ। यो एउटा सकारात्मक पक्ष हो। जसको संक्षिप्त विवरण यहाँ उल्लेख गर्नु सान्दर्भिक हुन्छ। ११ वर्षीया एक बालिकालाई आफन्त नाता पर्ने लेटाङ गाविस- ५ का ३१ वर्षीय निसन भन्ने बुद्धबहादुर लिम्बूले ०७० चैत ४ गते बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितले ०७१ वैशाख १४ गते इलाका प्रहरी कार्यालय लेटाङमा उजुरी दिइन्। पीडित बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण वैशाख १४ गते कोसी अञ्चल अस्पताल विराटनगरमा भएको थियो। आरोपितलाई प्रहरीले वैशाख १४ गते नै गिरफ्तार गऱ्यो। घटनाको सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरी प्रहरीले चैत २८ गते मिसिल जिल्ला अदालतमा बुझाएको थियो। जिल्ला अदालतका न्यायाधीश ऋषिराम निरौलाको इजलासबाट आरोपित वैशाख २२ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि जिल्ला कारागारमा थुनामा छन्। सो घटनामा आरोपितलाई हाडनातामा १० वर्ष र जबरजस्ती करणी उद्योगमा आठ वर्ष गरी १८ वर्ष कैद फैसला भएको जिल्ला अदालतका श्रेस्तेदार ध्रुवकुमार ढकालले जानकारी दिए।। सो फैसलामा निजको अंश भागबाट पीडितलाई ५० हजार रुपियाँ क्षतिपूर्ति दिन पनि आदेश भएको श्रेस्तेदार ढकालले बताए। घटना गम्भीर प्रकृतिको भएकाले निरन्तर बहस चलाएर छोटो समय २४ दिनमै मुद्दा फैसला गरेको जिल्ला न्यायाधीश निरौलाले जानकारी दिए। न्यायाधीश निरौलाका अनुसार यस्तो प्रकृतिका घटनामा निरन्तर बहसबाट छोटो समयमै फैसला भएको पहिलो मुद्दा हो।

विगतको जस्तै यो अवधिमा पनि मानवअधिकारको अवस्थालाई सन्तोषजनक मान्न सकिंदैन। समाजमा महिला हिंसाका विभिन्न स्वरुपहरू दिनप्रतिदिन फेरिदै र बढ्दै गएका पनि छन्। महिलाविरुद्धको हिंसामा विशेष गरी घरेलु हिंसा प्रमुख कारण रहेको छ। यसका साथै हत्या, बलात्कार, बलात्कार प्रयास, यौनजन्य दुर्व्यवहार, अङ्गभङ्ग, कुटपिटजस्ता घटनाबाट महिला बढी प्रताडित भएका छन्। महिलामाथि हुने घरेलु हिंसाका अधिकांश घटना धार्मिक समुदाय गाविस, नगरपालिका र प्रहरी कार्यालयमा नै सहमति गराउने गरिएको छ। साथै कानुनी प्रक्रिया अघि बढाइएका घटनामा समेत सहमतिका लागि दबाब दिने गरिएको छ। यस्तो अवस्थाका कारण महिलाले कहिँकतैबाट पनि सुरक्षा र न्यायको अनुभूति गर्न नपाएको उनीहरू स्वयम् बताउछन्।

महिलासँगसँगै समुदायमा बालबालिकामाथि हुने हिंसाका स्वरुपहरू पनि फेरिदै गएको देखिन्छ। बालबालिकाको हत्या, कुटपिट गर्नेदेखि बलात्कार, बलात्कार प्रयास र यौनजन्य दुर्व्यवहारजस्ता घटनाहरू समाजमा बढ्दो क्रममा रहेका छन्। पाँच/छ वर्षदेखि १८ वर्षभन्दा मुनि उमेर समूहका बालिकालाई १४ वर्षदेखि ६५ वर्षभन्दा माथिको उमेर समूहका व्यक्तिबाट बलात्कार र यौन दुर्व्यवहार गर्नेजस्ता घटनाहरू पूर्वाञ्माञ्चल क्षेत्रमा भएको देखिन्छ। हिंसामा परेका बालबालिका मध्ये सबैभन्दा बढी बलात्कारजन्य अपराध अर्थात यौन हिंसाबाट पीडित भएका छन्। उनीहरूलाई राज्यका निकायले न्याय, संरक्षण र सुरक्षाको प्रत्याभूति उपलब्ध गराउन सकेको देखिदैन। बाल कल्याणगृहको अभावले उनीहरूको उद्धार, पुनःस्थापना र मनोविर्मशजस्ता कार्यमा वाधा उत्पन्न भएको छ। त्यस्तै दण्डहीनताको हुर्कंदो सँस्कृतिलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि आमनागरिकमा सुरक्षा, न्याय र लोकतन्त्रमा आधारित सुशासनको सुनिश्चितता हुनु पर्दछ भन्ने सर्वव्यापी मान्यतालाई स्थापित गर्न सबै सरोकारवाला निकायले नियमित र निरन्तर पहल कदमी उठाउनु जरुरी देखिन्छ।

पूर्वाञ्चल क्षेत्रको मानवअधिकार : तीन महिनाका प्रतिनिधिमूलक घटना

(०७० चैत १८ तदनुसार अप्रिल २०१४ देखि ०७१ असार १६ जुन २०१४ सम्म)

जेल र बन्दी

राजविराज नपा-७ स्थित कारागारमा थुनामा रहेका सिरहाको इटहर्वा गाविस-७ का ३५ वर्षीय आनन्दकुमार यादव ०७१ वैशाख २१ गते थुनामुक्त हुनुपर्नेमा जेठ २१ गतेसम्म कारागारमा थुनामा रहे। अपहरण तथा शरीरबन्धक मुद्दामा ०६५ वैशाख २० गते गिरफ्तार भएका यादवलाई जिल्ला अदालतले ०६५ जेठ १४ गते पुर्पक्षका लागि कारागारमा थुनामा पठाएको थियो। जिल्ला अदालतले ०६६ चैत १० गते यादवलाई नौ वर्ष कैद र २५ हजार रुपियाँ जरिवाना गर्ने फैसला गरेको थियो। पुनरावेदन अदालतले ०६७ असोज ६ गते कैदका हकमा ६ वर्ष कैद र २५ हजार रुपियाँ जरिवाना गर्ने फैसला गरेको थियो। पुनरावेदन अदालतको फैसलाबमोजिम ६ वर्ष कैद भुक्तान गरिसकेका यादवलाई ०७१ वैशाख २१ गतेदेखि गैरकानुनी रूपमा कारागारमा राखेकोले थुनामुक्त गर्न माग गर्दै निजका भाइ ३१ वर्षीय प्रेमकुमार यादवले वैशाख २४ गते बन्दी प्रत्यक्षीकरणको रिट दायर गरेका थिए। पुनरावेदन अदालतले फैसलामा ०६५ वैशाख २२ गतेदेखि गणना गरी ०७१ वैशाख २१ गते थुनामुक्त गरिदिने भनी लेख्नुपर्नेमा भुलवश ०६५ फागुन २२ गतेदेखि गणना गरी ०७१ फागुन २१ गते थुनामुक्त गरिदिने भनी लेखेको थियो। पीडितले फैसला र कैदी पूर्जीको मितिमा भएको त्रुटीपूर्ण लेखाइ भुलसुधार गरी पाउँ भन्दै पुनरावेदन अदालतमा जेठ ४ गते निवेदन दिए। पुनरावेदन अदालतका न्यायाधीशद्वय मोहनबहादुर कार्की र बालकृष्ण उप्रेतीको संयुक्त इजलाशले सर्वोच्च अदालतबाट जिल्ला अदालतको फैसलाको सुरु मिसिल र पुनरावेदन अदालतको फैसला मिसिल झिकाउन जेठ ५ गते आदेश गऱ्यो। पुनरावेदन अदालतका न्यायाधीशद्वय बलराम विष्ट र मुहम्मद साविर हुसेनको संयुक्त इजलाशले पुनरावेदन अदालत नियमावली ०४८ को नियम ६७ बमोजिम लेखाइ सम्बन्धी त्रुटी सच्याउने जेठ २० गते निर्णय गरेपछि यादव जेठ २० गते कारागारबाट बाहिरिएका थिए। अदालतले लेखिन गएको त्रुटिपूर्ण शब्दावलीको सट्टा हिरासतमा बसेको ०६५ वैशाख २१ गतेदेखि गणना गरी ०७१ वैशाख २० गतेसम्म कायम गर्दै सोही बमोजिम कैदी पूर्जीसमेत संशोधन गरी त्रुटी सच्याएपछि यादव रिहा भएका थिए।

धम्की/ कुटपिट

राज्यबाट

सुनसरी

मोरङ जिल्ला विराटनगर उमनपा- ४ निवासी कान्तिपुर टेलिभिजनमा कार्यरत ३७ वर्षीय विनय राजवंशीलाई जेठ २० गते कोसी अञ्चल यातायात व्यवस्था कार्यालयका सह-लेखापाल टङ्कबहादुर खड्काले समाचार ननिकाल्न भन्दै धम्की दिए। कार्यालयको राजस्व शाखामा यो वर्षको राजस्व कति उठ्यो भनेर सूचना माग्दा खड्काले 'समाचार निकाले जे पनि हुने' धम्की दिएको राजवंशीले बताए। समाचार संकलन गर्ने क्रममा धम्की आएको भन्दै विनयले ०७१ जेठ २२ गते नेपाल पत्रकार महासङ्घ सुनसरी शाखामा उजुरी दर्ता गराए। महासङ्घले घटनाबारे अनुसन्धान गरिरहेको छानवीन टोलीका प्रमुख पत्रकार महासङ्घ सुनसरीका सचिव बाबुराम सुवेदीले बताए।

सिरहा

इन्सेकका सिरहा जिल्ला प्रतिनिधि लहान नपा-५ बस्ने ४० वर्षीय दुर्गा परियारको क्यामरा खोसेर असार १ गते इलाका प्रहरी कार्यालय लहानका इन्स्पेक्टर खगेन्द्र धमलाले महत्वपूर्ण सामग्री डिलिट गरेका थिए। इलाका प्रहरी कार्यालय लहानमा थुनामा रहेका बस्तीपुर गाविस-४ का २० वर्षीय सुरेश मण्डलसँग इन्स्पेक्टर धमलाको उपस्थितिमा प्रतीनिधि परियारले गरेको कुराकानी क्यामरामा कैद गरेका थिए। सो कुरा सकिएको केही छिनपछि इन्स्पेक्टर धमलाले परियारलाई क्यामरा कैद गरिएको सामग्री डिलिट गर्न भनेका थिए। इन्सेक प्रतिनिधि परियारले डिलिट गर्न नमानेपछि इन्स्पेक्टर धमलाले इलाका प्रहरी कार्यालय लहानमा कार्यरत प्रहरी जवान कम्प्युटर अपरेटर लगाएर जबरजस्ती क्यामराको फोटो डिलिट गरेका थिए। डिलिट गर्ने बेलामा ओरेक सिरहा शाखा नथुनी मण्डल, महिला अधिकारकर्मी रिक्समा विश्वकर्मा समेत थिए। सो घटनाको असार २ गते मानवअधिकार संरक्षण केन्द्र सञ्जाललगायतका सङ्घसंस्थाले विज्ञप्तिमार्फत विरोध गरेका थिए। सिरहाका एसपी पूर्णचन्द्र जोशी तथा अधिकारकर्मी, सञ्चारकर्मीहरूको रोहबरमा इन्स्पेक्टर धमलाले गल्ती महसुस गरी गल्ती नगर्ने सर्तमा असार ४ गते मिलापत्र भएको थियो।

गैरराज्यबाट

सिरहा

ब्रहमाणगोर्छारी गाविस-९ का नयाँ पत्रिका दैनिक सिरहाका सम्वाददाता २८ वर्षीय दिलीप सिंहलाई सोही गाविस- ७ का ३५ वर्षीय बेचन रामले वैशाख १२ गते राति मादक पदार्थ सेवन गरी कुटपिट गरेको आरोपमा पीडितले इलाका प्रहरी कार्यालय लहानमा वैशाख १३ गते जाहेरी दिए। गम्भीर घाइते सिंहको लहान नपास्थित रामकुमार, उमाप्रसाद स्मारक अस्पतालमा उपचार भएको थियो। उनको थप उपचार विराटनगरस्थित नोबेल अस्पतालमा भएको थियो। आरोपितलाई प्रहरीले सोही रात गिरफ्तार गरेको थियो। घटनाको विरोधमा आरोपितलाई

कारबाहीको माग गर्दै प्रेस चौतारी, प्रेस युनियन र नेपाल पत्रकार महासङ्घ सिरहा शाखाले प्रेस विज्ञप्ति निकालेको थिए। इन्सेक क्षेत्रीय कार्यालय विराटनगरले सिंहलाई नोबेल अस्पताल पुगेर उपचार खर्च १० हजार रुपियाँ दिएको थियो। जिल्ला प्रशासन कार्यालयले आरोपित रामलाई जेठ २ गते छोरा रञ्जित रामको जमानतमा छोड्ने आदेश दिएको थियो।

अपहरण/बेपत्ता

सिरहा

धनगढी गाविस-१ आफ्नै निवासमा रोशनी स्काइ पोली क्लिनिक प्रालिका सञ्चालक ४० वर्षीय वीरेन्द्र सिंहलाई वैशाख २८ गते राति एक समूहले घरबाटै अपहरण गरी धनुषा जिल्लाको चरा कोयलपुर गाविस-४ मा पुऱ्याएको थियो। सिरहाका एसपी पूर्णचन्द्र जोशीले धनुषा प्रहरीको सहयोगमा पीडितलाई धनुषाको चरा कोयलपुरको एक घरबाट वैशाख २९ गते अपहरणमुक्त गराएको बताए। पीडितलाई अपहरण गरेको आरोपमा जिल्ला प्रहरी कार्यालयले मभौलीया गाविस-३ घर भई चन्द्रअयोध्यापुर गाविस-१ का ५५ वर्षीय महेन्द्र मण्डल, २२ वर्षीय दिनेश मण्डल, कचनारी गाविस-८ का २२ वर्षीय अमर भन्ने सरोजकुमार सिंह र बेल्हा गाविस-५ का १८ वर्षीय रामनाथ मुखियालाई जेठ ८ गते गिरतार गरेको थियो। जिल्ला अदालतको आदेशमा चारै जना आरोपितहरू असार ४ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि थुनामा रहेका छन्।

यातना तथा अन्य क्रूर अमानवीय र अपमानजनक व्यवहार वा दण्ड

झापा

चारपाने गाविस- ६ का १८ वर्षीय हेमनारायण राजवंशीलाई इलाका प्रहरी कार्यालय विर्तामोडको प्रहरी टोलीले ०७१ वैशाख १० गते राति हत्याको घट्नाको विषयमा सोधपुछ गर्न घरैबाट गिरफ्तार गरिएकोमा वैशाख १३ गतेसम्म गैरकानूनी थुनामा राखी शारीरिक यातना दियो। पीडित निर्दोष रहेको भन्दै सयौं स्थानीयले विरोध गरेपछि पीडितलाई प्रहरीले वैशाख १३ गते रिहा गरेको थियो। उनको उपचार बिर्तामोडस्थित निजी स्वास्थ्य संस्थामा भएको थियो। पीडितले प्रहरी हिरासतमा भएको कुटपिटविरुद्ध उजुरी दिएनन्।

मेचीनगर नपा-१० स्थित काँकरभिट्टाका २६ वर्षीय लासाङ तामाङलाई इलाका प्रहरी कार्यालय काँकरभिट्टाका इन्स्पेक्टर विजय श्रेष्ठको प्रहरी टोलीले ०७१ जेठ २७ गते बिहान काँकरभिट्टास्थित कान्तिपुर गेष्ठ हाउसबाट गिरफ्तार गऱ्यो। उनलाई प्रहरी कार्यालयमामा पुऱ्याइ कुटपिट गरी मरणासन्न हुने गरी घाइते बनाइयो। कुटपिटपछि पीडितविरुद्ध प्रहरीले सार्वजनिक मुद्दा दायर गरेको थियो। जिल्ला प्रशासन कार्यालय झापाको आदेशमा आरोपित ०७१ असार ५ गते पाँच हजार रुपियाँ धरौटी राखी तारेखमा रिहा भए। कुटपिटको कारण शरीरभरि नीलडाम भई घाइते भएका तामाङको चारआलीस्थित मनकामना अस्पतालमा उपचार भएको थियो। पीडित तथा पीडित परिवारले उजुरी दिएनन्।

सप्तरी

पोर्ताहा गाविस-१ का २९ वर्षीय मुन्ना भनिने अब्दुल रहमानलाई सामाजिक सञ्जाल फेसबुकमा प्रतिक्रिया लेखेका कारण राजविराज नपा-३ बाट जेठ १८ गते प्रहरीले गिरफ्तार गऱ्यो। नागरिक दैनिकमा प्रकाशित 'सप्तरीमा सुध्रदो सुरक्षा' भन्ने शीर्षकको समाचार फेसबुकमा सार्वजनिक हुँदा गत जेठ १७ गते राति रहमानले 'के को सुध्रिनु आफ्नै चोरी भएको बाइक फिर्काउन पैसा तिर्नु परिराछ। त्यो पनि ५० हजार।' भन्ने प्रतिक्रिया लेखेका थिए। विद्युतीय कारोबार ऐन विपरीतको अपराधसम्बन्धी मुद्दा हेर्ने क्षेत्राधिकार काठमाडौँ जिल्ला अदालतसमक्ष गिरफ्तार व्यक्तिलाई बाटोको म्यादबाहेक २४ घण्टाभित्र उपस्थित गराउनु पर्नेमा जिल्ला प्रहरी कार्यालयले क्षेत्राधिकार नपाएको सप्तरी जिल्ला अदालतबाट म्याद थप गर्दै हिरासतमा राखेर असार २ गते सप्तरी जिल्ला अदालतमा पेश गरेको थियो।

अभिव्यक्ति, भेला हुने र सङ्गठित हुने अधिकार

(राजनीतिक स्वतन्त्रता, स्वतन्त्र र निष्पक्ष चुनावसमेत)

सप्तरी जिल्ला अदालतले विद्युतीय कारोबार ऐन विपरीतको अपराध मुद्दा हेर्ने क्षेत्राधिकार काठमाडौँ जिल्ला अदालतको भएको भन्दै असार ३ गते आदेश गरेपछि प्रहरीले रहमानलाई असार ५ गते काठमाडौँ जिल्ला अदालत पुऱ्याएको थियो। काठमाडौँ जिल्ला अदालतका न्यायाधीश कुलप्रसाद शर्माको इजलाशले पाँच हजार रुपियाँ धरौटी राखी रहमान असार ६ गते रिहा भएका थिए। तारेखमा हाजिर हुन असार १९ गते काठमाडौँ पुगेका रहमानलाई काठमाडौँ जिल्ला अदालतले पुनः असार ३१ गतेका लागि तारेख तोकेको छ।

रहमानका बुवा इसराइलले असार ४ गते पुनरावेदन अदालत राजविराजमा दायर गरेको बन्दी प्रत्यक्षीकरणको रिटमा असार ६ गते पुनरावेदन अदालत राजविराजले कारण देखाउ आदेश जारी नगरेपनि प्रहरीबाट व्यक्ति वा नागरिकले पीडाको बोध गर्नु परेको स्पष्ट भनेको थियो। न्यायाधीशद्वय यज्ञप्रसाद बस्याल र महेन्द्रराज गौतमको संयुक्त आदेशमा भनिएको छ- 'मौका तहकिकात अनुसन्धान गर्ने अधिकारप्राप्त अधिकारीले मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्ष हिरासतमा राख्ने अनुमति माग गर्दाको अवस्थामा सम्बन्धित सरकारी वकिलमार्फत कागजात पेश हुन सकेको भए निवेदक लामो समयसम्म अदालतको अनुमतिले प्रहरी हिरासतमा रहिरहनुपर्ने र राष्ट्र सेवकको कारणबाट व्यक्ति वा नागरिकले पीडाको बोध गर्ने यस्तो अवस्था सिर्जना हुने थिएन।' रहमानको

प्रतिक्रियामा 'लाइक' र 'कमेन्ट' गरेकोमा ०७१ जेठ ३० गते बिहान मुद्दा शाखाका सई राजेश सुवेदीले सप्तरी इन्सेक प्रतिनिधि मनोहर पोखरेललाई फोन गरी तुरुन्त जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उपस्थित हुन आदेश गरे।

जिल्ला प्रतिनिधि पोखरेल सोही दिन प्रहरी कार्यालय पुगेका थिए। अब्दुल रहमानको प्रतिक्रियालाई राजविराजकै पत्रकार पुनम पोखरेलले 'लाइक' गरेकी थिइन्। इन्सेक प्रतिनिधिले 'गम्भीर ध्यानाकर्षण भएरै हो कि क्या हो, आज कमेन्ट लेख्नेलाई जिल्ला प्रहरी कार्यालयको नियन्त्रणमा देखेँ। त्यसको तीन घण्टापछि यो वालमा सत्य, तथ्य कुरा लिएर यस कार्यालयमा आउन हुन अनुरोध गरिएको यो स्टाटस देखेँ।' भनेर इन्सेक प्रतिक्रिया लेखेका थिए। मुद्दा शाखाका सई सुवेदीले प्रहरीविरुद्ध प्रतिक्रिया लेख्ने अब्दुल रहमानको प्रतिक्रियालाई लाइक गरेर प्रहरी सङ्गठनको मनोबल गिराउने, हुर्मत लिने काम गरेकोले तपाईंलाई किन कारबाही नगर्ने ? भन्ने लिखित प्रश्न सोधेर घटना विवरणको कागज भन्दै पत्रकार पुनम पोखरेलसँग बयान लिए। पत्रकार पोखरेलले त्यसै लाइक गरेको हो, प्रहरी सङ्गठनको मनोबल गिराउने कुनै उद्देश्य नरहेको भनेर लिखित जवाफ दिइन्। फेसबुकमा 'लाइक' गरेकै कारण पत्रकारसँग प्रहरीले बयान लिएको र अपराधीसरह तत्काल जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा हाजिर हुन पत्रकार एवं इन्सेक प्रतिनिधिलाई दबाव सिर्जना गरी मानसिक तनाव दिएकोमा नेपाल पत्रकार महासङ्घ सप्तरीले ०७१ असार १३ गते विज्ञप्ति जारी गरी कडा शब्दमा भर्त्सना गर्दै खेद व्यक्त गरेको थियो।

बालअधिकार

बेचबिखन ओसारप्रसार

मोरङ

तीनदेखि १३ वर्ष उमेर समूहका १३ जना बालबालिकालाई सोराभाग गाविस-३ कसिर्यास्थित इम्मानुएल कसिर्या चर्चका सञ्चालक ४५ वर्षीय जोसेफ मरण्डी र उनकी पत्नी ४० वर्षीया लबलम्म मरण्डीले एक महिनादेखि बन्धक बनाइ शारीरिक र मानसिक यातना दिएको आरोपमा इन्सेक विराटनगर, कोकन, सिबिन नेपाललगायतले आरोपितद्वयलाई कारबाहीको माग गर्दै असार १ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा मानव बेचबिखनसम्बन्धी मुद्दा दर्ता गरे। गैरकानूनी रुपमा चर्चभित्र बन्धक बनाएका १३ जना बालबालिकाहरूलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोग क्षेत्रीय कार्यालय विराटनगर, जिल्ला बालकल्याण समिति र प्रहरीसहितको संयुक्त टोलीले जेठ ३० गते सो ठाउँबाट उद्धार गरेका थियो। चर्च सञ्चालक दम्पतिलाई सोही दिन प्रहरीले गिरफ्तार गऱ्यो। चर्चमा भएका बालकहरूको स्याहारसुसार नभएको र संस्थासमेत दर्ता नभएको भन्ने उजुरी जिल्ला प्रशासनमा आएपछि प्रशासनले चर्चमा अनुगमन गरेको थियो। ती बालकहरूको जीउमा घाउखटिरा आएको, राम्रो स्याहारसुसार नभएको टोलीले जानकारी दियो। ती बालकहरू बालहेल्पलाइन विराटनगरको संरक्षणमा राखिएको प्रहरीले जानकारी दियो। जिल्ला अदालतका न्यायाधीश शेखरप्रसाद पौडेलको एकल इजलासले असार २५ गते आरोपितद्वयसँग जनही १/१ लाख रुपियाँ धरौटी लिएर रिहा गर्ने आदेश दिए। आरोपितहरू धरौटी बुझाउन नसकेर पुर्पक्षका लागि कारागारमा थुनामा छन्। सोही घटनामा सहयोग गर्ने इन्द्रपुर गाविस- १ खोर्सानेका कुलबहादुर मगरलाई सादा तारेखमा रिहा गर्ने आदेश दिए। उनलाई प्रहरीले असार १६ गते गिरफ्तार गरेको थियो।

बलात्कार, बलात्कार प्रयास, यौन दुर्व्यवहार

झापा

अर्जुधारा गाविस-६ की ६ वर्षीया एक बालिकालाई वैशाख ४ गते राति सोही ठाउँका २३ वर्षीय सुरज गोलेले ०७१ पीडितकै घरमा बलात्कार प्रयास गरेको आरोपमा पीडित परिवारले ०७१ वैशाख ५ गते इलाका प्रहरी कार्यालय बिर्तामोरडमा उजुरी दिए। बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण ०७१ वैशाख ६ गते मेची अञ्चल अस्पताल भद्रपुरमा भएको थियो। आरोपित फरार छन्।

तीन वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ वैशाख २० गते दिउँसो शनिश्चरे गाविस- ९ का ५५ वर्षीय लीलाबहादुर कार्कीले पीडितकै घरमा बलात्कार प्रयास गरेको आरोपमा पीडित पक्षले घटना भएकै दिन इलाका प्रहरी कार्यालय बिर्तामोडमा उजुरी दियो। बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण मेची अञ्चल अस्पताल भद्रपुरमा ०७१ वैशाख २१ गते भयो। आरोपितलाई प्रहरीले घटना भएकै दिन गिरफ्तार गऱ्यो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित ०७१ जेठ ८ गतेदेखि झापा कारागारमा पुर्पक्षको लागि थुनामा रहेका छन्।

पाँच वर्षीया बालिकालाई ०७१ जेठ १४ गते दिउँसो दमक नपा- १० की ४५ वर्षीय जय पोखरेलले पीडितकै घरमा बलात्कार प्रयास गरेको आरोपमा पीडित परिवारले आरोपितविरुद्ध ०७१ जेठ २८ गते इलाका प्रहरी कार्यालय दमकमा उजुरी दियो। बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण ०७१ जेठ २८ गते मेची अञ्चल अस्पतालमा भएको थियो। आरोपितलाई प्रहरीले घटना भएकै दिन गिरफ्तार गऱ्यो। ०७१ जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित असार ११ गतेदेखि पुर्पक्षको लागि झापा कारागारमा थुनामा रहेका छन्।

इलाम

१४ वर्षीया एक बालिकालाई बलात्कार गरेको आरोपमा प्रहरीले मंगलबारे गाविस-३ का १८ वर्षीय आकाश राईलाई चैत २४ गते गिरफ्तार गऱ्यो। पीडित बालिका र आरोपित राई दुवैको चैत स्वास्थ्य परीक्षण २४ गतेनै जिल्ला अस्पताल इलाममा

भएको थियो । राईले ती बालिकालाई चैत २० गते एक्लै भएको समयमा बलात्कार गरेको र पुन: चैत २३ गते बलात्कार गर्ने उद्योग गरेको भन्दै पीडितका बाबुले चैत २४ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिए। जिल्ला अदालतको आदेशमा वैशाख १७ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि जिल्ला कारागार इलाममा थुनामा छन्।

बोल्न नसक्ने सुस्त मनस्थिति भएकी १२ वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ वैशाख २५ गते दिउँसो ५ बजे झापा जिल्ला दमक नपा-२ का २६ वर्षीय मिलन खातीले इशाराले बोलाएर बलात्कार गरेको आरोपमा पीडित बालिकाका आफन्तले खातीलाई कारबाहीको माग गर्दै ०७१ वैशाख २९ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय इलाममा उजुरी दिए। बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण वैशाख २९ गतेनै जिल्ला अस्पतालमा भएको थियो। आरोपित मिलन फरार रहेका छन्।

मोरङ

११ वर्षीया एक बालिकालाई आफन्त नाता पर्ने लेटाङ गाविस- ५ का ३१ वर्षीय निसन भन्ने बुद्धबहादुर लिम्बूले ०७० चैत ४ गते बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितले ०७१ वैशाख १४ गते इलाका प्रहरी कार्यालय लेटाङमा उजुरी दिइन्। पीडित बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण वैशाख १४ गते कोसी अञ्चल अस्पताल विराटनगरमा भएको थियो। आरोपितलाई प्रहरीले वैशाख १४ गते नै गिरफ्तार गऱ्यो। घटनाको सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरी चैत २८ गते मिसिल जिल्ला अदालतमा बुझाएको थियो। जिल्ला अदालतका न्यायाधीश ऋषिराम निरौलाको इजलासबाट आरोपित वैशाख २२ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि जिल्ला कारागारमा थुनामा छन्। घटना गम्भीर प्रकृतिको भएकाले निरन्तर बहस चलाएर छोटो समय २४ दिनमै मुद्दा फैसला गरेको जिल्ला न्यायाधीश निरौलाले जानकारी दिए। न्यायाधीश निरौलाका अनुसार यस्तो प्रकृतिका घटनामा निरन्तर बहसबाट छोटो समयमै फैसला भएको पहिलो मुद्दा भएको हो। सोही घटनामा आरोपितलाई हाडनातामा १० वर्ष र जबरजस्ती करणी उद्योगमा आठ वर्ष गरी १८ वर्ष कैद फैसला भएको जिल्ला अदालतका श्रेस्तेदार ध्रुवकुमार ढकालले जानकारी दिए।। सो फैसलामा निजको अंश भागबाट पीडितलाई ५० हजार रुपियाँ क्षतिपूर्ति दिन पनि आदेश भएको श्रेस्तेदार ढकालले बताए।

१६ वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ जेठ ९ गते केराबारी गाविस-५ का ३१ वर्षीय प्रकाश थापा, सोही ठाउँका २८ वर्षीय अशोक भन्ने रोबिन बस्नेत र २५ वर्षीय पुष्प कार्कीले सोही गाविस-६ स्थित डाँगीपिर्रे जङ्गलको चौरीमा सामूहिक बलात्कार गरेको आरोपमा पीडित पक्षले जेठ १० गते इलाका प्रहरी कार्यालय बेलबारीमा उजुरी दियो। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण वीपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान धरानमा जेठ १० गते भएको थियो। आरोपितमध्ये प्रकाशलाई प्रहरीले जेठ ११ गते गिरफ्तार गऱ्यो। जिल्ला अदालतका न्यायाधीश ऋषिराम निरौलाको इजलासको आदेशमा आरोपित प्रकाश असार ४ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि थुनामा छन्। इलाका प्रहरी कार्यालय बेलबारीका सई चन्द्र योगीका अनुसार, जेठ ९ गते केराबारी गाविस-५ आमजुगीस्थित साथीको घर हिँडेकी ती बालिकालाई तीन जना युवाहरूको समूहले जबजरजस्ती मोटरसाइकलमा चढाइ जङ्गलमा लगेर सामूहिक बलात्कार गरेका थियो। घटनाका आरोपितद्वय रोबिन र पुष्प फरार छन्।

१३ र १४ वर्ष उमेर समूहका चार विद्यार्थीलाई दुई वर्षदेखि यौन दुर्व्यवहार गरेको आरोपमा रंगेली गाविस- ४ स्थित आदर्श निमाविका शिक्षक टकुवा गाविस-४ निवासी २६ वर्षीय मनोजकुमार साहलाई प्रहरीले ०७१ जेठ २६ गते गिरफ्तार गऱ्यो। अभिभावकहरूले जेठ २६ गते इलाका प्रहरी कार्यालय रंगेलीमा उजुरी दिएका थिए। कक्षा- ८ मा अध्ययनरत ती बालिकाहरूलाई कक्षाकोठामै दुर्व्यवहार गर्दै आएको घटना विद्यार्थीहरूले अभिभावकलाई बताएका थिए। घटनाको विषयमा विद्यालयका प्रधानाध्यापक हरिनारायण दासले चासो नलिएको भन्दै अभिभावकहरूले उनीसहित उनको कार्यकक्षमा तालाबन्दी गरेका थिए। जिल्ला अदातलतका न्यायाधीश ऋषिराम निरौलाको एकल इजलासले आरोपित असार १८ गते ५० हजार रुपियाँ धरौटी राखेर रिहा भएका थिए।

सुनसरी

१४ वर्षीया एक बालिकालाई ०७० चैत २० गते बलात्कार गरेको आरोपमा उदयपुर जिल्ला, मैनामैनी गाविस- ४ का १८ वर्षीय सुरेन्द्र राईलाई इलाका प्रहरी कार्यालय धरानले ०७० चैत ३१ गते गिरफ्तार गऱ्यो। बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण विपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान धरानमा ०७० चैत ३१ गते भयो। धरानको सुवेदी होटलमा ल्याई एउटा कोठामा थुनेर सुरेन्द्रले आफूलाई बलात्कार गरेको भन्दै बालिकाले इलाका प्रहरी कार्यालय धरानमा चैत ३० गते उजुरी दिएकी थिइन्। धरानको होटलमा पाँच दिनसम्म बन्धक बनाइ आफूसँग भएको सुनसमेत बेचेर सुरेन्द्रले काठमाडौँ पुऱ्याएको र आफू भागेर आफन्तको शरणमा पुगेको भन्दै बालिकाले प्रहरीमा दिएको जाहेरीमा उल्लेख गरेकी छन्। जिल्ला अदातलको आदेशमा आरोपित सुरेन्द्र ०७१ वैशाख २५ गते पुर्पक्षका लागि क्षेत्रीय कारागार झुम्कामा थुनामा छन्। मुद्दा फैसला भएको छैन्।

धनकुटा

११ वर्षीया एक बालिकालाई ०७० चैत ७ गते खुवाफोक गाविस-५ बेसीटोलका ५७ वर्षीय अमरबहादुर लिम्बूले बलात्कार

गरेको आरोपमा आमा समूहले आरोपितविरुद्ध चैत ११ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दियो। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण चैत ९ गते जिल्ला अस्पतालमा भयो। नाताले नातिनी पर्ने बालिकाहरूलाई पीडकले उनकै घरमा गएर ललाइफकाइ दुई सय रुपियाँ पैसा दिएर बलात्कार गरेको पीडित पक्षको भनाइ छ। घटनापछि बालिकाले तत्काल अभिभावकलाई जानकारी गराएकी थिइन्। उनको बुबाआमा अपाङ भएकोले स्थानीय महिला आमा समूह धर्ती खुवाफोकको अगुवाइमा उजुरी दिएको समूहकी अध्यक्ष तुलसा सुब्बाले बताइन्। आरोपितविरुद्ध जिल्ला अदातलमा हाडनाता र जबरजस्ती करणीअर्न्तगतको मुद्दा दायर गरिएको थियो। बालिका काठमाडौँस्थित बाल पुनर्स्थापना केन्द्रमा रहेकी छन्। आरोपित फरार छन्।

तेह्रथुम

१७ वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ वैशाख १३ गते बेलुकी सक्रान्तिबजार गाविस- २ खेलपुरका ७० वर्षीय अम्मरबहादुर परियारले आफ्नो घरमा बोलाएर बलात्कार गरेको आरोपमा पीडित परिवारले वैशाख १४ गते इलाका प्रहरी कार्यालय आठराइमा उजुरी दियो। बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण वैशाख १६ गते जिल्ला अस्पताल तेह्रथुममा भयो। आफ्नै भतिजी पर्ने बालिकालाई आरोपित परियारले बेलुकी आफ्नो घरमा काम सहयोग गर्न बोलाएका थिए। पीडित बालीकालाई आरोपितले घरको ढोका थुनेर बलात्कार गरेको जानकारी पीडितले आफ्नो घरमा पुगेर अभिभावकलाई दिएकी थिइन्। प्रहरीले आरोपितलाई तत्काल नै गिरफ्तार गरी वैशाख १५ गते जिल्ला प्रहरी हिरासतमा राखे। जिल्ला अदालत तेह्रथुमको आदेशमा आरोपित वैशाख २२ गतेदेखि पुर्रपक्षकालागि थुनामा छन्।

भोजपुर

आठ वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ वैशाख २४ गते होम्ताङ गाविस-२ का ४८ वर्षीय बाबुले बलात्कार गरेको आरोपमा उनकै २५ वर्षीय छोराले उनीविरुद्ध वैशाख २८ गते इलाका प्रहरी कार्यालय घोरेटारमा उजुरी दिए। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण वैशाख २८ गते प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र घोरेटारमा भयो। दिउँसो घरमा बसिरहेको बेला कोही नभएको समयमा बाबुले मुख थुनेर आवाज निकालेमा मारिदिने धम्की दिँदै बलात्कार गरेर भागेको पीडितले बताइन्। उनलाई आरोपितले यसअघि पनि चार पटकसम्म बलात्कार गरेको प्रहरीले जनायो। आरोपितका दुई जना पत्नी रहेकोमा कान्छी पत्नीपटिको छोरीलाई बलात्कार गरेका थिए। आरोपितलाई प्रहरीले ०७१ वैशाख ३० गते घरछेउको जङ्गलबाट पक्राउ गऱ्यो। पीडित बालिकाको उपचारपछि अवस्था सामान्य रहेको उनका अभिभावकले बताए। जिल्ला अदालत आरोपित ०७१ जेठ २ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि जिल्ला कारगारमा थुनामा छन्।

पाँच वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ वैशाख ८ गते रानीवास गाविस-१ का १६ वर्षीय लालबहादुर कार्कीले बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितका परिवारले ०७१ वैशाख ९ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा किटानी जाहेरी दियो। बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण र उपचार प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र घोरेटारमा भएको थियो। जङ्गलमा बाख्रा चराइरहेको अवस्थामा कार्कीले बालिकालाई जवरजस्ती समाएर मुख थुनेर बलात्कार गरेका पीडितका आफन्तले बताए। कार्कीलाई प्रहरीले छिमेकीको घरमा लुकेर बसेको अवस्थामा ०७१ वैशाख ११ गते गिरफ्तार गऱ्यो। बालिकाको अवस्था सामान्य रहेको र उपचारपछि उनी घर फर्केकी छन्। आरोपितविरुद्ध प्रहरीले बलात्कारसम्बन्धी महलमा मुद्दा दर्ता गऱ्यो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित ०७१ वैशाख २९ गतेदेखि पुर्पक्षको लागि जिल्ला कारागार कार्यालय भोजपुरमा थुनामा छन्।

संखुवासभा

१४ वर्षीया एक बालिकालाई जेठ २२ गते राति खाँदबारी नपा-३ का २८ वर्षीया दिनेश गुरुङले बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितले जेठ २३ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय खाँदबारीमा उजुरी दिइन्। आरोपितविरुद्ध प्रहरीले सोही दिन जबरजस्ती करणीमा मुद्दा दर्ता गऱ्यो। पीडितको स्वास्थ्य जाँच जेठ २३ गते जिल्ला अस्पताल खाँदबारीमा भयो। आरोपित फरार छन्।

सप्तरी

१२ वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ वैशाख ४ गते पातो गाविस-१ का १८ वर्षीय ब्रह्म साहले पीडितको घरमा वैशाख ४ गते बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितकी आमाले जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा वैशाख १२ गते उजुरी दिएकी थिइन्। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण राजविराज नपा-३ स्थित अञ्चल अस्पतालमा वैशाख १२ गते भएको थियो। आरोपितहरूमध्ये राजेश र सन्तोषलाई प्रहरीले वैशाख १३ गते गिरफ्तार गरेको थियो। पीडितकै घरमा डेरा गरी बस्ने पातो गाविस-४ का १७ वर्षीय राजेशकुमार साह र बनैनियाँ गाविस-८ कमलपुरका १७ वर्षीय सन्तोष यादवले कोठा उपलब्ध गराइ ढोकाबाहिर बसी पहरा दिए। पीडितको घरमा डेरा गरी बस्ने आरोपितहरूले पीडितको घरमा कोही नभएको बेला बलात्कार गरेको भन्दै जिल्ला प्रहरी कार्यालयले वैशाख १४ गते जबरजस्ती करणी मुद्दा दर्ता गरेको थियो। जिल्ला न्यायाधीश कमलप्रसाद पोखरेलको आदेशमा आरोपितहरू १५/१५ हजार रुपियाँ धरौटी राखेर जेठ ७ गते रिहा भएका थिए। फरार रहेका आरोपित ब्रह्म साहलाई अदालतले जेठ ७ गते वारेण्टसहितको म्यादी पूर्जी जारी

गरेको थियो। पीडितकी आमाले मुद्दाको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म फरार आरोपितको बुबाको नाममा रहेको पातो गाविस-१, २ र ९ को १७ कठ्ठा साढे ३ धुर जग्गा रोक्का गरी पाउँ भन्दै जेठ २८ गते अदालतमा निवेदन दिइन्। जिल्ला न्यायाधीश कमलप्रसाद पोखरेलको आदेशले आरोपितको बुवा किसुनदेव साहको नाममा रहेको जग्गाको तीन भागको एक भाग कुनै तरहले हक हस्तान्तरण हुन नपाउने गरी जेठ ३० गते रोक्का गर्ने आदेश भएको थियो।

चार वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ वैशाख ३० गते दिउँसो बोरिया गाविस-३ का १६ वर्षीय एक बालकले आरोपितको घरमा कोही नभएको समयमा बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितकी हजुरआमाले वैशाख ३० गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा दिएको उजुरी जेठ २ गते दर्ता भयो। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण राजविराज नपा-३ स्थित गजेन्द्रनारायण सिंह सगरमाथा अञ्चल अस्पतालमा वैशाख ३० गते भएको थियो। घरअगाडि खेलिरहेकी नर्सरी कक्षामा अध्ययनरत बालिकालाई चकलेटको लोभ देखाइ आरोपितले कोही नभएको समयमा घरभित्र लगेर बलात्कार गरेको उजुरीमा उल्लेख गरिएको छ। आरोपितलाई प्रहरीले जेठ १ गते गिरफ्तार गरेको थियो। जिल्ला न्यायाधीश रामप्रसाद अधिकारीको बन्द इजलाशको आदेशमा आरोपित जेठ २७ गतेदेखि बालसुधारगृह मा छन्।

सिरहा

सात वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ जेठ १७ गते बिहान ९ बजे मुक्सार गाविस- ३ का ५८ वर्षीय धनबहादुर सार्कीले मुक्सार गाविस- ३ स्थित आपबगैचामा बाख्रा चराउन गएको समयमा बलात्कार गरेको आरोपमा पीडित परिवारले इलाका प्रहरी कार्यालय मिर्चैयामा जेठ १९ गते जाहेरी दिए। बालिकाको स्वास्थ्य जाँच जेठ १९ गते जिल्ला अस्पतालमा भएको थियो। आरोपितलाई इलाका प्रहरी कार्यालय मिर्चैयाले जेठ २० गते गिरफ्तार गरेको थियो। अदालतको आदेशमा आरोपित असार १२ गतेदेखि पुर्पक्षको लागि थुनामा रहेका छन्।

ओखलढुङ्गा

१३ वर्षीय बालिकालाई ०७१ वैशाख २३ गते कटुञ्जे गाविस-८ का २५ वर्षीय नरेशकुमार कट्वाल, १४ वर्षीय तीन जना र १३ वर्षीय एक जना बालकले बलात्कार गरेको आरोपमा पीडित बालिकाका आफन्तले वैशाख २३ गते नै जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दिए। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण वैशाख २४ गते जिल्ला अस्पताल रुम्जाटारमा भयो। आरोपितहरू सबैलाई प्रहरीले वैशाख २३ गते गिरफ्तार गऱ्यो। उनीहरूविरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालयले वैशाख २६ गते जिल्ला अदालतमा जबरजस्ती करणीअन्तर्गत मुद्दा दर्ता गऱ्यो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपितमध्ये नरेशकुमार ०७१ जेठ ८ गतेदेखि पुर्पक्षमा थुनामा छन्। त्यसैगरी एक जना बालकलाई बालसुधार गृहमा राख्न, १३ वर्षीय बालकलाई साधारण तारेखमा रिहा गर्न र १४ वर्षीय दुई जना बालकलाई अभिभावकको जिम्मामा दिन भनियो। अदालतको आदेशअनुसार आरोपितहरूलाई पुर्पक्ष, बालकलाई सुधारगृह र अभिभावकको जिम्मा लगाइएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका प्रहरी निरीक्षक भगीरथ रेग्मीले बताए।

पाँचथर

१५ वर्षीया एक बालिकालाई बलात्कार गरेको आरोपमा झापा जिल्ला शनिश्चरे गाविस-९ का ४० वर्षीय सनबहादुर खातीविरुद्ध पीडितका आफन्तले ०७१ जेठ १६ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दर्ता गरे। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण र उपचार सोही दिन जिल्ला अस्पतालमा भयो। पीडितलाई जेठ १५ गते आरोपितले बलात्कार गरेको पीडितका आफन्तले बताए। जिल्ला प्रहरी कार्यालयले आरोपितविरुद्ध जबरजस्ती करणीसम्बन्धी मुद्दा दायर गरेको छ। आरोपित फरार छन्।

सोलुखुम्बु

१४ वर्षीया एक बालिकालाई ०७० चैत ३० गते राति ११ बजे सल्लेरी गाविस-७ की ३६ वर्षीय झड्केलो बाबुले ललाइफकाइ घरनजिकैको कटेरामा लगि बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितले ०७१ वैशाख १ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दिइन्। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण जिल्ला अस्पताल फाप्लुमा ०७१ वैशाख १ गते भयो। आरोपितलाई जिल्ला प्रहरी कार्यालयले वैशाख २ गते गिरफ्तार गऱ्यो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित ०७१ वैशाख १६ गते पुर्पक्षका लागि जिल्ला कारागार सोलुखुम्बुमा थुनामा राख्यो। जिल्ला अदालतका न्यायाधीश दीपककुमार खरेलको आदेशमा आरोपित ०७१ असार २२ गते सफाइ पाएर रिहा भएका थिए।

पाँच वर्षीया एक बालिकालाई ०७० चैत २५ गते बिहान ११ बजे बासा गाविस-८ का ३२ वर्षीय मङ्गल राईले बलात्कार गरेको आरोपमा पीडित पक्षले वैशाख ७ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय उजुरी दियो। घरमा कोही नभएको समयमा आरोपितको घरनजिकै घटना भएको थियो। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण जिल्ला अस्पताल फाप्लुमा ०७१ वैशाख ७ गते भयो। आरोपितलाई प्रहरीले वैशाख ७ गते गिरफ्तार गऱ्यो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित ०७१ वैशाख २९ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि जिल्ला कारागार सोलुखुम्बुमा थुनामा थिए। जिल्ला अदालतका न्यायाधीश दीपककुमार खरेलको ०७१ असार १८ गते आरोपितलाई १० वर्ष कैद र१ लाख रुपियाँ क्षतिपूर्ति दिलाउने फैसला भएको थियो।

आरोपित सोही मितिदेखि पुन: जिल्ला कारागार सोलुखुम्बुमा थुनामा छन्।

बालविवाह

सप्तरी

पोर्ताहा गाविस-८ की एक १५ वर्षीया बालिकालाई ०७१ असार १० गते विहान ११ बजे भारदह गाविस-८ का २१ वर्षीय नारायण यादवले वैरवा गाविस-१ स्थित बिच बाटोमा जबरजस्ती तानेर सिंदुर हाले। वैरवास्थित लक्ष्मीनारायण उच्च माविबाट पढेर घर फर्किरहेका बेला आरोपितले जबरजस्ती सिंदुर हालेर अमानवीय व्यवहार गरेको आरोप लगाउँदै पीडितले ०७१ असार ११ गते उजुरी दिइन्। इलाका प्रहरी कार्यालय कञ्चनरुपले केही सार्वजनिक अपराध ऐनअन्तर्गत ०७१ असार १५ गते मुद्दा दर्ता गऱ्यो। आरोपित हालसम्म फरार रहेका छन्।

सिरहा

१५ वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ जेठ २८ गते बस्तीपुर गाविस-४ का २० वर्षीय राजु यादवले दिदीको घर जाने क्रममा बाटोमा जबरजस्ती सिन्दुर हाली दुर्व्यवहार गरेको आरोपमा इलाका प्रहरी कार्यालय लहानमा पीडितले असार १ गते जाहेरी दिइन्। बालिकाले आफू दिदीको घर रौतहट जानको लागि साइकलमा बसस्टैण्ड जाने क्रममा साइकलमा सोही गाविसका २० वर्षीय सुरेश मण्डलसँग आएका राजु यादवले उनको साइकल रोकेर जबरजस्ती सिन्दुर हालेको बताइन्। इलाका प्रहरी कार्यालय लहानले सुरेश मण्डललाई जेठ ३१ गते गिरफ्तार गरेको थियो। मुख्य आरोपित राजु यादव फरार छन्। जिल्ला प्रशासनको आदेशमा आरोपित सुरेश असार १५ गते पाँच हजार रुपियाँ धरौटीमा रिहा भएका थिए।

पाँचथर

१५ वर्षीया एक बालिकालाई ०७१ जेठ १५ गते बलात्कार गरेको आरोपमा झापा जिल्ला शनिश्चरे गाविस-९ का ४० वर्षीय सनबहादुर खातीविरुद्ध पीडितका आफन्तले ०७१ जेठ १६ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दर्ता गरे। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण र उपचार सोही दिन जिल्ला अस्पतालमा भयो। जिल्ला प्रहरी कार्यालयले आरोपितविरुद्ध जबरजस्ती करणीसम्बन्धी मुद्दा दायर गरेको छ। आरोपित फरार छन्।

धनकुटा

१० वर्षीया एक बालिकालाई ताङखुवा गाविस-९ निवासी पीडित श्रीमान् टङ्क उच्चमावि भीरगाउँमा कक्षा-६ मा अध्ययनरत १७ वर्षीय एक बालकले ०७१ वैशाख २१ गते बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितको ३६ वर्षीय ठूलोबुबाले वैशाख २२ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिए। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण वैशाख २२ गते जिल्ला अस्पतालमा भयो। पीडितकी आमाले प्रहरीलाई खबर गरेपछि वैशाख २२ गते पीडितको प्रहरीले उद्धार गरेको थियो। सोही दिन आरोपितलाई पनि प्रहरीले घरबाट गिरफ्तार गऱ्यो। विद्यालयबाट घरतर्फ फर्कदै गर्दा आरोपितले बाटो छेकेर बालिकालाई बलात्कार गरेको पीडितकी आमाले बताइन्। पीडितले तत्काल आफ्नो आमालाई घटनाबारे जानकारी गराएकी थिइन्। आरोपितविरुद्ध प्रहरीले जिल्ला अदालतमा जबरजस्ती करणीअर्न्तगतको मुद्दा दायर गरेको थियो। आरोपितले बालिकालाई बलात्कार गरेको ठहर गर्दै जिल्ला अदालतले असार १९ गते आठ वर्ष कैदको फैसला गऱ्यो। आरोपित सोही मितिदेखि जिल्ला कारागारमा थुनामा छन्।

हत्या

प्रकाशपुर गाविस-३ की १२ वर्षीया सोनी चन्द्रवंशीको घरबाट बेपत्ता भएको चार दिनपछि ०७१ जेठ ५ गते मकैबारीमा लास फेला पऱ्यो। लासको धरानस्थित विपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानमा जेठ ६ गते पोष्टमार्टम भयो। सोनीको हत्या उनकै बाबु ४३ वर्षीय शम्भु चन्द्रवंशीले गरेको भन्दै असार ५ गते स्थानीय विजय चन्द्रवंशीलगायत आठ जनाले इलाका प्रहरी कार्यालय महेन्द्रनगरमा जाहेरी दर्ता गराए। शम्भुलाई प्रहरीले असार ६ गते गिरफ्तार गरी अदालतमा पेश गऱ्यो। जिल्ला न्यायाधीश खडानन्द तिवारीको इजलासले आरोपित शम्भु ०७१ असार ३० गतेदेखि पुर्पक्षका लागि क्षेत्रीय कारागार झुम्कामा छन्।

अमानवीय व्यवहार

उदयपुर

बेल्टारबसाहा नगरपालिक–१ का १३ वर्षीय र सोही नपा- २ का ११ वर्षीयलाई ०७१ जेठ १५ गते सोही ठाउँका ३९ वर्षीय औषधि व्यावसायी वीरेन्द्र झाले मोबाइल चोरेको अभियोगमा चारपाटा मुण्डन गरी यातना दिए। कक्षा- ५ र ७ पढ्ने ती बालकहरूलाई झाले बिद्यालयबाटै ल्याएर मुण्डन गरेको आफन्तले बताए। कक्षामा पढ्दै गरेको अवस्थामा झाले बालकहरूलाई कुटपिट गर्दै आफ्नो घर वीपी चोकमा पुऱ्याएर केही समय घरमै थुनेर कुटपिट गरेका थिए। कुटपिटपछि घरनजिकै सडकमा रहेको विद्युतको पोलमा बाँधेर ती बालकहरू चारपाटा मुण्डन गरिदिएको इलाक प्रहरी कार्यालय बेल्टारका प्रहरी निरीक्षक दुण्डिराज न्यौपानेले बताए। पीडितपक्षको जाहेरीले झालाई इलाका प्रहरी कार्यालय बेल्टारले ०७१ जेठ १५ गतेनै गिरफ्तार गरेको थियो। पीडित पक्षले झाविरुद्ध केही सार्वजनिक अपराध गरेको भन्दै सोही

ऐनअनुसार कारबाहीको माग गर्दै प्रहरीमा मुद्दा दर्ता गऱ्यो। आरोपितलाई प्रहरीले जेठ १६ गते सात दिनको म्याद थप गरी अनुसन्धान सुरु गरेको थियो। आरोपितविरुद्ध इलाक प्रहरी कार्यालय बेल्टारले मुद्दा चलाएको थियो। विद्यालयमा पढाउदै गरेको अवस्थामा विद्यालय भित्रैबाट बालकहरूलाई ल्याएर सजाय दिएका भन्दै बालअधिकारका क्षेत्रमा काम गर्दै आएका विभिन्न सङ्घसंस्थाले विरोध गरेका थिए। प्रहरीले ०७१ असार ५ गते मुद्दा सरकारी वकिलमार्फत् जिल्ला प्रशासनमा पेश गरेको थियो। निमित्त प्रमुख जिल्ला अधिकारी प्रकाशज कार्कीले दश हजार रुपियाँ धरौटीमा आरोपितलाई तारिखमा रिहा गर्ने आदेश दिए। आरोपित अदालतले तोकेको धरौटी बुझाएर असार ५ गते रिहा भए।

महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारको भेदभाव, दुर्व्यवहार बेचबिखन तथा ओसारपसार

झापा

राजगढ गाविस-८ की १७ वर्षीया युवती, वनियानी गाविस-५ की १९ वर्षीया युवती र घैलाडुब्बा गाविस- ३ की १७ वर्षीया युवतीलाई राजगढ गाविस- ८ का ५४ वर्षीय खलिल अन्सारी, पाठामारी गाविस- १ का ३९ वर्षीय रियाजुद्धिन मियाँ र गोल्धाप गाविस- ८ का ४६ वर्षीय अर्पण राईले ललाइफकाइ वैदेशिक रोजगारीमा पठाइ दिने भनी भारत लजाँदै गर्दा ०७० माघ २३ गते महेशपुर गाविस-१ झापा चोकबाट जिल्ला प्रहरी कार्यालय झापाको टोलीले ती युवतीत्रयको उद्धार गऱ्यो। आरोपितहरूलाई प्रहरीले पीडितहरू उद्धार गरेकै दिन गिरफ्तार गऱ्यो। आरोपितहरूलाई प्रहरीले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार मुद्दा लगायो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपितत्रय खलिल, रियाजुद्धिन र अर्पण ०७० फागुन १४ गतेदेखि झापा कारागारमा पुर्पक्षको लागि थुनामा रहेका छन्।

बलात्कार, बलात्कार प्रयास, यौन दुर्व्यवहार

सप्तरी

२१ वर्षीया एक महिलालाई ०७१ वैशाख १७ गते भंगहा गाविस-४ का २२ वर्षीय रमेशकुमार चौधरी, २३ वर्षीय सुनीलकुमार चौधरी र अन्य एकजना अपरिचितले बिहान सामूहिक रूपमा बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितकी आमाले इलाका प्रहरी कार्यालय कल्याणपुरमा वैशाख १७ गते दिएको उजुरी दिइन्। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण र उपचार राजविराज नपा-३ स्थित अञ्चल अस्पतालमा वैशाख १७ गते भएको थियो। पीडितले भंगहा गाविस-५ सबैयास्थित नर्सरी वनमा दाउरा लिन गएको बेला आरोपितहरूले हात गोडा समातेर मुख थुनी रमेशले बलात्कार गरेको बताइन्। आरोपितहरूलाई प्रहरीले वैशाख १७ गते गिरफ्तार गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा बुझाएको थियो। जिल्ला प्रहरी कार्यालयले वैशाख १९ गते जबरजस्ती करणी मुद्दा दर्ता गरेको थियो। अपरिचित एक जनाको पहिचान खुल्न सकेको छैन्। सासू र ससुरासँग बस्दै आएकी पीडितका पति रोजगारीका लागि काठमाडौंमा छन्। पीडित दुई महिनाकी गर्भवती समेत रहेको अस्पतालले जनायो। जिल्ला न्यायाधीश कमलप्रसाद पोखरेलको आदेशले आरोपितहरूमध्ये रमेशलाई जेठ १२ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि कारागारमा थुनामा छन् भने आरोपित सुनिल २० हजार रुपियाँ धरौटीमा रिहा भएका थिए। पीडितले तीन-चारजनाले समाती एक जनाले बलात्कार गरेको बताए पनि आरोपितहरूलाई नचिनेको भन्दै अदालतमा बयान फेरेपछि असार २ गते आरोपितहरूले अभियोग दावीबाट सफाइ पाएका छन्। बयान फेरेका पीडित र उजुरीकर्ता उनकी आमालाई अदालतले असार २ गते एक महिना कैद र दुई हजार रुपियाँ जरिवानासमेत गरेको थियो।

सिरहा

सुस्त मनस्थितिकी ५० वर्षीया एक महिलालाई ०७० चैत २६ गते साँझ सात बजे भान्जीको घर घुम्न गएको समयमा बिष्णुपुरकट्टी गाविस- ४ का ५६ वर्षीय बिष्णुबहादुर लामाले बलात्कार गरेको आरोपमा पीडितकी भान्जीले इलाका प्रहरी कार्यालय लहानमा चैत २७ गते उजुरी दिइन्। इलाका प्रहरी कार्यालय लहानले चैत २७ गते आरोपित लामालाई गिरफ्तार गरेको थियो। पीडित महिलाको स्वास्थ्य जाँच चैत २७ गते जिल्ला अस्पताल सिरहामा भएको थियो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित वैशाख २१ गतेदेखि पुर्पक्षको कारागारमा लागि थुनामा छन्।

१८ वर्षीया एक युवतीलाई चैत २४ गते चन्द्रअयोध्यापुर गाविस-१ स्थित नेपाली सेनाको श्रीनया श्रीनाथ गणका हवल्दार ३५ वर्षीय रमेश थापाले यौन दुर्व्यवहार गरेको आरोपमा इलाका प्रहरी कार्यालय मिर्चैयामा पीडितले चैत २४ गते जाहेरी दिइन्। युवतीको स्वास्थ्य जाँच चैत २४ गते नै मिर्चैया अस्पतालमा भएको थियो। नेपाली सेनामा भर्नाका लागि आएकी युवती बेलुका शौचालय गएको बखत हबल्दार थापाले बाटोमा आफनो संवेदनशील अङ्ग लिङ्ग देखाएपछि उनले स्थानीयलाई खबर गरेकी थिइन्। स्थानीयको अगाडि युवतीले हबल्दारलाई माफी माग्न लगाएपछि स्थानीयसँग भएको विवादमा थापाले युवतीलाई कुटपिट गरेका थिए। श्रीनयाँ श्रीनाथ गण चोहर्वाका क्यापटन पुजन श्रेष्ठकले घटनाको जानकारी हुनासाथ हबल्दार थापालाई नजरबन्दमा राखी अनुसन्धान गरेको बताए। आरोपित थापालाई दुई महिना सैनिक हिरासतमा राखी नसिहतसहित कारबाही गरेको श्रीनयाँ श्रीनाथ गण्ले जनायो।

३३ वर्षीया एक एकल महिलालाई ०७१ असार १० गते राति भवानीपुर गाविस-६ का २३ वर्षीय बिल्टु मुखियाले

बलात्कारका प्रयास गरेको आरोपमा पीडितले असार ११ गते इलाका प्रहरी कार्यालय लहानमा उजुरी दिइन्। महिलाको घरमा राति रक्सी माग्न गएका मुखियाले रक्सी नदिएपछि बलात्कार गरेका थिए। महिलाले आफूलाई बचाउन नजिकै रहेको ब्लेडले आरोपितको लिङ्ग चिरेकी थिइन्। मुखियाको लिङ्मा घाउ भएकोले उनलाई उपचारको लागि राति नै धरानस्थित विपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतीष्ठान लगिएको थियो । पीडित महिलाको स्वास्थ्य जाँच असार ११ गते जिल्ला अस्पतालमा भएको थियो। आरोपित मुखियाको धरानमा प्रहरी निगरानीमा उपचार भइरहेको छ।

एक २० वर्षीया महिलालाई ०७० वैशाख ७ गते बेलुका मभौलीया गाविस-३ का १९ वर्षीय सुनील भन्ने विकास महराले दिसा बस्न जाँदा खजुरको बोट मुनी बलात्कार गरेको आरोपमा इलाका प्रहरी कार्यालय मिर्चैयामा पीडितले वैशाख ९ गते उजुरी दिइन्। पीडितको स्वास्थ्य जाँच जिल्ला अस्पतालमा वैशाख ९ गते भएको थियो। आरोपितलाई इलाका प्रहरी कार्यालय मिर्चैयाले वैशाख १४ गते गिरफ्तार गरेको थियो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित जेठ ९ गतेदेखि पुर्पक्षको लागि थुनामा छन्।

उदयपुर

१९ वर्षीया एक महिलालाई ०७१ वैशाख ३१ गते राति साउने गाविस-९ टोङ्केकी ३९ वर्षीय अर्जुनबहादुर मगरले बलात्कार गरेको भन्दै पीडित पक्षले ०७१ जेठ १ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दिए। प्रहरी चौकी साउनेले आरोपितलाई १ गते गिरफ्तार गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालयको हिरासतमा राखी अनुसन्धान सुरु गऱ्यो। प्रहरीसँगको वयानमा आरोपितले भुलवस घटना भएको स्वीकार गरेको प्रहरीले जनायो। पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण जेठ १ गते जिल्ला अस्पताल गाईघाटमा भयो। गाउँबाट मादक पदार्थ सेवन गरेर घर फर्केका आरोपितले एउटै कोठामा सुतिरहेकी पत्नी र पाउना आएकी अर्की महिलालाई खुट्याउन नसकी पत्नी भनेर ती महिलासँग शारीरिक सम्पर्क राखेको प्रहरीमा बयान दिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय उदयपुरका इन्स्पेक्टर बाबुराम पाखरेलले बताए। आरोपितले घटना भुलवस भएको भन्दै स्विकार गरेको र अनुसन्धानले पनि त्यस्तै पाइएको प्रहरीले जनाएको छ। मगरलाई मुलुकी ऐनको जबरजस्ती करणीसम्बन्धी महलअनुसार ०७१ जेठ १८गते सरकारी वकिल कार्यालयमार्फत जिल्ला अदालतमा पेश गरेको थियो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित जेठ १८ गतेदेखि पुर्पक्षका लागि थुनामा रहेका छन्।

घरेलु हिंसा

परिवारजनबाट हत्या

सप्तरी

१ नं. जोगिनिया गाविस-३ की ३७ वर्षीया पोसोदेवी सदालाई उनका पति ५५ वर्षीय इनर सदाले वैशाख ६ गते राति हत्या गरेको आरोपमा पीडितका बाबु हरिपुर गाविस-६ का हरिहर सदाले जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा वैशाख ८ गते उजुरी दिए। मादक पदार्थ सेवन गरेका आरोपितले वैशाख ६ गते राति पत्नीसँग झगडा गरेको र वैशाख ७ गते बिहान पीडितको मृत शरीर घरमा फेला परेको गाउँलेले बताए। लाशको वैशाख ८ गते राजविराज नपा-३ स्थित अञ्चल अस्पतालमा पोष्टमार्टम भएको थियो। घटनापछि आरोपित फरार रहेका छन्। मृतकतर्फ दुई छोरा छन् भने हरिपुर गाविस-६ बस्ने आरोपितको जेठी पत्नीतर्फ दुई छोरा र चार छोरी छन्। हालसम्म आरोपित फरार छन्।

ताप्लेजुङ

हाङ्देवा गाविस-३ की १९ वर्षीया पेरु पालुङवा मादेनलाई ०७० चैत २८ गते पति २७ वर्षीय सन्देश मादेन लिम्बूले कुटपिट गरेका कारण मृत्यु भएको आरोपमा मृतककी आमा दोखु गाविस-७ की ३४ वर्षीया पवित्रा पालुङ्वा लिम्बूले ०७० चैत २९ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दिइन्। आरोपितलाई प्रहरीले ०७० चैत २८ गते नै गिरफ्तार गरेको थियो। जिल्ला अदालतको आदेशमा आरोपित ०७१ वैशाख २४ गते साधारण तारेखमा रिहा भए।

मोरङ

हराएकी एक २० वर्षीया युवती भेटाएर इलाका प्रहरी कार्यालय पथरीको हिरासतमा राखेको अवस्थामा सोही कार्यालयका प्रहरी जवान ३४ वर्षीय रुपेन राईले ०७१ जेठ २५ गते राति यौन दुर्व्यवहार गरेको भन्दै उनलाई जेठ २६ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयले निलम्बन गऱ्यो। ओखलढुङ्गा जिल्ला घर भई इलाका प्रहरी कार्यालय सिजुवा मोरङमा दरबन्दी रहेका प्रहरी जवान राईलाई मादक पदार्थ सेवन गरी यौन दुर्व्यवहार गरेको आरोपमा निलम्बन गरेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो। जेठ २२ गते विराटनगर उमनपा घर भएकी युवती हराएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा निदेवन दिएपछि खोजतलास गर्ने क्रममा प्रहरीले उर्लाबारी गाविसबाट जेठ २५ गते फेला पारेका थिए। उनलाई तत्काल परिवारको जिम्मा लगाउन नसकेपछि महिला हिरासतमा राखेको इन्स्पेक्टर खगेन्द्र खड्काले जानकारी दिए। घटनामा संलग्न आरोपितलाई निलम्बन गरिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय मोरङले जनायो। पीडित पक्षले उजुरी दिएन।

दाइजोको कारण विवाह अस्वीकार

बरमझिया गाविस-५ की २२ वर्षीया पुजाकुमारी गिरीसँग विवाह तय भइसकेपछि बढी दाइजोको लोभमा भारत विहारको जिल्ला मधुबनी थाना बासोपट्टी ग्राम मानसीपट्टी घर भई राजविराज नपा-९ बस्ने २३ वर्षीय हरिप्रसाद गोस्वामीले राजविराज नपा-९ की २३ वर्षीया सुजीताकुमारी गिरीसँग वैशाख २९ गते विवाह गरे। पीडितका बाबु ५२ वर्षीय कामेश्वर गिरीले छोरीसँग आरोपितको विवाहका लागि ०७० फागुन २० गते विहेको टिकोटालो गर्दा आरोपितलाई दाइजोस्वरुप सुन र नगद रकम दिएका थिए। विवाह तय भइसकेपछि बढी दाइजो पाइने लोभमा तय भएको विहे अस्विकार गरी आरोपितले अन्यत्र विवाह गर्न खोजेको भन्दै पीडितले न्यायका लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा वैशाख २४ गते उजुरी दिइन्। उजुरीका साथ पीडितले टिकाटालोको फोटो र विवाहको तिथि तय भएको प्रतिलिपीसमेत पेश गरेका थिए। जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा वैशाख ३० गते भएको छलफलमा आरोपितले जरिवाना र क्षतिपूर्तिस्वरुप ८८ हजार रुपियाँ तिरेका थिए।

कथित बोक्सीको आरोप

सप्तरी

सीतापुर गाविस-८ की ३० वर्षीया प्रमिला अधिकारीलाई कथित बोक्सी भन्दै सोही ठाउँका ३७ वर्षीय गोविन्द अधिकारी, निजका भाइ ३५ वर्षीय श्याम अधिकारी, श्यामकी पत्नी ३० वर्षीया ममता अधिकारी, २५ वर्षीय दीपनारायण गुप्ता, निजकी बहिनी २२ वर्षीया शान्ति गुप्ता र ५१ वर्षीय सीताराम मण्डलले ०७१ जेठ २० गते कुटपिट गरी अभक्ष खुवाए आरोपमा पीडितले ०७१ जेठ २६ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिइन्। आरोपितहरूले जेठ २० गते कथित बोक्सीको आरोप लगाइ हात-खुट्टा बाँधी कपडा च्याती दिएर अभक्ष खुवाएको उजुरीमा उल्लेख गरिएको छ। कुटपिटका क्रममा पीडितकी १५ वर्षीया छोरी रम्भा र बुबा ६० वर्षीय सरयुग राउतलाई समेत चोटपटक लागेको थियो। ससुरा प्रथमलाल अधिकारी, सासू करियाइदेवी र छोरीका साथ जिल्ला प्रहरी कार्यालय पुगेकी पीडितले निवेदनमा आरोपितहरूलाई कारबाही गरी जिउधनको शान्ति सुरक्षाको माग गरेकी थिइन्। पीडितको स्थानीय क्लिनिकमा उपचार भएको थियो। सो घटना मिलापत्र गर्न जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा असार १६ गते बसेको छलफल निष्कर्षमा नपुगेपछि पीडितले इलाका प्रहरी कार्यालय कञ्चनपुरमा असार १८ गते उजुरी दर्ता गरेकी थिइन्। प्रहरीले आरोपित श्यामलाई असार १८ गते गिरफ्तार गरेको थियो। आरोपितहरूले वैशाख महिनामा समेत बोक्सी भन्दै कुटपिट, गालीगलौज गरेका थिए। जिल्ला न्यायाधीश चन्द्रबहादुर सारुको आदेशमा आरोपित श्याम असार २४ गते ३० हजार रुपियाँ धरौटीमा तारेखमा रिहा भए भने अन्य आरोपितहरूलाई वारेण्टसहितको म्यादी पूर्जी जारी भयो।

सबै प्रकारका जातीय विभेद

धनकुटा

मोरङ जिल्ला विराटनगर उपमहानगरपालिका-१९ मिल्स एरियामा स्थायी घर भई हाल अस्थायी प्रहरी पोष्ट डाडाँबजारमा कार्यरत ३० वर्षीय प्रहरी जवान युवराज परियारले आफूमाथि जातीय विभेद गरेको भन्दै ०७१ जेठ ३० गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिए। सोही अस्थायी प्रहरी पोष्टका इन्चार्ज असई नवराज कार्कीले बारम्बार सानो जातको भन्दै आफूलाई मेसमा खाना पकाउन नदिने, खाना खाँदा छुट्टै बसेर खानुपर्ने, खाना थप्न भान्सा कोठामा जान नदिने, आफूले ल्याएको पिउने पानी नखानेलगायतका कार्य बारम्बार गर्दै आएकाले कारबाहीको माग गर्दै माथिल्लो निकायमा उजुरी दिएको पीडितले बताए। पीडितले उजुरी दिएपछि घटनाको सत्यतथ्य बुझेर प्रतिवेदन बुझाउन असार १ गते इलाका प्रहरी कार्यालय राजारानीका इन्स्पेक्टर सुरेन्द्रप्रकाश श्रेष्ठको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय समिति गठन गरिएको थियो। सो समितिले बुझाएको प्रतिवेदनको अध्ययन गरी घटनाको छानबिन भइरहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका एसपी ईश्वरीप्रसाद चापागाइँले बताए। सो घटनापश्चात पीडित र आरोपित दुवै जनालाई जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा तानिएका छन्।

ओखलढुङ्गा

ज्यामिरे गाविस-८ घर भई हाल सिद्धिचरण नपा- ७ का २० वर्षीय सुवास नेपाली र १९ वर्षीय विकास नेपालीलाई ०७१ बैशाख २७ गते स्थानीय संयुक्त गुठी परिवार र सो गुठीका सदस्य आइतबहादुर मगरले आफ्नो विवाहमा कुलमा पूजा गरेर बेहुलालाई लगाउन राखिएको अक्षताले टीका लगाउन खोजेको भनी जातीय विभेद गरे। कुलमा चढाएर बेहुलालाई टीका लगाउन ल्याएको अक्षताले टीका लागाउन खोजेको भनी विवाहमा बोलाइ जातीय विभेद गरेको पीडितले बताए। पीडितले वैशाख ३० गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय ओखलढुंगामा उजुरी दिए। स्थानीयको पहलमा जेठ ७ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय ओखलढुङ्गामा भएको छलफलमा दुवैपक्षबीच विभेद नगर्ने र एक अर्कालाई सम्मान गर्ने सहमति भएको थियो।

सिंहदेवी गाविस-३ का ५० वर्षीया दीलमाया विकलाई च्युरिडाँडा माविको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको वैठक बसिरहेको समयमा सोही विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष ६५ वर्षीय रामचन्द्र बोगटी र ४५ वर्षीय प्रधानाध्यपक कैलाश ढुङ्गेलले कथित तल्लो जातको भनी बैठकमा बोल्ने अधिकार नहुने भन्दै ०७१ असार १३ गते जातीय विभेद गरे। सोही विषयमा विवाद बढेपछि पीडितका छोरा विनोद विकले बैठक कक्षको ढोका बाहिरबाट थुनेपछि आरोपितहरूले सोही दिन आफूहरूलाई बन्धक

बनाएको भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिए। पीडित दीलमाया र विनोद विकलाई प्रहरीले असार १३ गते नै गिरफ्तार गऱ्यो। दुवै पक्षलाई जिल्ला प्रहरी कार्यालय ओखलढुंगामा असार १५ गते छलफल भएकोमा दुवै पक्ष जातीय विभेद नगर्ने र एक अर्काप्रति अभद्र व्यवहार नगर्ने सहमतिमा पुगेको स्थानीय मोहनकुमार खड्काले बताए। दुवै पक्षको सहमति भएपछि घटना मिलापत्रमा टुंगिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय ओखलढुङ्गाका डीएसपी डम्बर विकले जानकारी दिए।

आर्थिक, सामाजिक तथा साांकृतिक अधिकार

विवाह गर्न रोक

झापा

राजगढ गाविस-६ की ३५ वर्षीया एकल महिला गुड्डी जैसवाल र कुमरखोद गाविस-२ का ३४ वर्षीय गायकप्रसाद राजवंशीले ०७१ वैशाख २४ गते राजगढ बजारको दुर्गा मन्दिरमा विवाह गर्न लाग्दा जेठाजु सुरेश भगत, देवर मुन्ना भगतलगायत स्थानीयहरूले विवाह गर्न दिएनन्। विवाहमा अवरोध गरेपछि मानवअधिकारकर्मी तथा सञ्चारकर्मीको उपस्थितिमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय झापाको गेटअगाडि सिन्दूरपोते गरी विवाह गरे। तीन छोराछोरीको आमा गुड्डीका पतिको मृत्यु भई सकेपछि विवाह भएको हो। विवाहपछि गुड्डीले पतिलाई समेत आफ्नै घरमा राख्ने भएपछि आफन्त तथा स्थानीयहरूले विरोध गरी गाउँमा बस्न नदिने भई विवाहमा अवरोध गरेका थिए। विवाह गरेर पतिलाई आफ्नो घरमा नल्याउन गुड्डीलाई धम्की दिएपछि उनीहरू विस्थापित भई बिर्तामोड र भद्रपुरमा बसेका थिए। मानवअधिकारकर्मी, सञ्चारकर्मी तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र प्रहरीको सहयोगमा ०७१ जेठ ६ गते उनीहरूलाई पुन: स्थापित गरिएको थियो।

उचित वातावरणमा काम गर्न पाउने अधिकार

सिरहा

बरियारपट्टी गाविस- १ स्थित इलाका प्रहरी कार्यालय बरियारपट्टीमा स्थानीयबासीहरूले ०७१ जेठ ११ गते आगजनी गरेका थिए। आगजनीबाट प्रहरी कार्यालयको भान्साकोठा र शौचालय पूर्ण रूपमा जलेर नष्ट भएको थियो। जेठ १० गते चेक जाँचको क्रममा नेपालमा प्रतिबन्धित औषधिसहित ५८ वर्षीय एक भारतीय नागरिक डाक्टर इसराइल अहमदलाई प्रहरीले गिरफ्तार गरेको थियो। डाक्टरलाई छाड्नको लागि स्थानीयहरूले जेठ ११ गते प्रहरी कार्यालयमा ढुङ्गामुढा र आगजनी गरेका थिए। घटनालाई नियन्त्रण्मा लिन प्रहरीले नौ सेल अश्रु ग्यास र तीन सेल सटगन प्रहार गरेको सिरहाका एसपी पूर्णचन्द्र जोशीले बताए। ढुङ्गामुढाबाट केही प्रहरी सामान्य घाइते भएका थिए। ढुगांमुढा तथा आगजनी गरेको आरोपमा सोही दिन प्रहरीले बरियारपट्टी गाविस-३ का ४८ वर्षीय शत्तिराम यादव, इनर्बा गाविस-४ का २६ वर्षीय नन्दलाल यादव, सुखिपुर गाविस-३ का २० वर्षीय श्यामकुमार मण्डल, कचनारी गाविस-७ का २२ वर्षीय संजय यादव, सोही गाविसका-८ का १४ वर्षीय सन्तोषकुमार साह, बरियारपट्टी गाविस-१ का ४० वर्षीय रामबालक यादव, सोही गाविसका- ४ का ६५ वर्षीय रामसेवक यादवलाई पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिरहा लगेको लहानका डिएसपी ज्ञानेन्द्र फुयालले बताए। बरियारपट्टी गाविस-१ का ४० वर्षीय रामबालक यादव, सोही गाविसका - ४ का ६५ वर्षीय रामसेवक यादवलाई सार्वजनिक अपराधको मुद्दा चलाएको र बाँकीलाई अनुसन्धानपछि त्यही दिन छोडेको थियो। जिल्ला अदालतबाट आरोपित डाक्टर जेठ २१ गते ५ हजार रुपियाँ धरौटीमा रिहा भएका थिए भने आरोद्वय रामबालक, र रामसेवक जिल्ला प्रशासन कार्यालयको आदेशमा जेठ १८ गते जनही सात हजार रुपियाँ धरौटीमा रिहा भएका थिए।

सरकार र नेकपा माओवादीले २०६३ मङ्सिर ५ गते विस्तृत शान्ति सम्झौतामा हस्ताक्षर गरेपछि सशस्त्र द्वन्द्वको औपचारिक रूपमा अन्त्य त भयो। तर, सम्झौतामा उल्लेख भएबमोजिम बलपूर्वक बेपत्ता पारिएका मानिसहरूको अवस्था ६० दिनभित्र सार्वजनिक गरिने प्रतिबद्धताको कार्यान्वयनको प्रतीक्षामा पीडितका परिवार छन्। यस पुस्तकमा राज्यपक्षबाट र तत्कालीन विद्रोही पक्षबाट गरी बलपूर्वक बेपत्ता पारिएका ५ सय ३५ जनाको अद्यावधिक विवरण समाविष्ट छ। शान्ति सम्झौता भएको चार वर्ष पुग्दा पनि उनीहरूको अवस्थाका पत्ता लगाउने कार्यमा राज्य तथा राजनीतिक दलले उल्लेख्य काम गर्न सकेका छैनन्। त्यसैले हामी सबैले सोधौँ–

उनीहरू कहाँ छन् ?

पूर्वाञ्चल क्षेत्रमा सम्पन्न विविध क्रियाकलापहरू

सङ्क्रमणकालीण न्याय र बेलबारी हत्याकाण्ड सम्वाद कार्यक्रम

स्थानीय शान्ति समिति अध्यक्ष हेमसागर ढकालसको अध्यक्षतामा ंक्रमणकालीन अवस्थामा बेलबारी गाविसमा भएको घटनाको स्मृतिमा ०७१ वैशाख १२ गते संक्रमणकालिन न्याय र बेलबारी हत्याकाण्ड विषयक सम्वाद कार्यक्रम सम्पन्न भयो। कार्यक्रमको प्रमुख अतिथिमा पूर्वसभासद हर्कमान तामाङ, अतिमिथ इन्सेकका क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापा, राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोगका क्षेत्रीय निर्देशक कोषराज न्यौपाने, गाविस सचिव खगेन्द्र गिरी, एमाओवादीका प्रतिनिधि धर्म कट्टेल, महिला शान्ति अनुसन्धान तथा विकास केन्द्रकी सन्जु साह, हत्याकाण्ड छानविन समितिका इनर राईलगायत रहेका थिए।

स्थानीय शान्ति समिति, राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोग तथा अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)को आयोजनामा भएको सम्वाद कार्यक्रममा घटनाको आठ वर्ष वितिसक्दा पनि पीडितले न्याय क्षतिपूर्ति र पीडकहरूलाई कारबाही नभएको सहभागीहरूले गुनासो गरेका थिए।

घाइते पत्रकारलाई इन्सेकद्वारा सहयोग

विराटनगरस्थित नोबेल अस्पतालमा उपचारार्थ पत्रकार दिलीपकुमार सिंहलाई २०७१ वैशाख १६ गते इन्सेक क्षेत्रीय कार्यालय विराटनगरको टोलीले अस्पतालमै भेटेर उपचारका लागि आर्थिक सहयोग गरेको छ। उनी चार दिनअघि कुटपिटबाट घाइते भई सो अस्पतालमा भर्ना भएका थिए।

ब्रम्हानगोर्छारी गाविस-९ का २८ वर्षीय नयाँ पत्रिका सिरहाका सम्वाददाताका सिंहलाई इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापासहितको एक टोली अस्पतालमै पुगेर उपचारार्थ दश हजार रुपियाँ बराबरको बैक अफ काठमाण्डुको चेक हस्तान्तरण गरेका थिए। सो टोलीमा इन्सेक प्रलेख शाखाका दीपेन नेउपाने र जिल्ला प्रतिनिधि सुकदेव चौधरी रहेको थियो। वैशाख १२ गते राति ९

कुटपिटबाट घाइते भएका पत्रकार दिलिप सिंहलाई ०७१ वैशाख १६ गते विराटनगर स्थित नोबेल अस्पतालमा इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापाद्वारा उपचारका लागि १० हजार रुपियाँ बराबरको चेक हस्तान्तरण

बजे काम सकेर आफ्नो घर फर्कने क्रममा सोही गाविस-७ का ३५ वर्षीय बेचन रामले मोटरसाइकलबाट ठक्कर दिन खोजेपछि किन यसो गरेको भनी प्रश्न गर्दा रामले 'तँ पत्रकार भएर बढ्ता हुन्छस् मर्मत गरी दिन्छु' भनी मुख तथा नाकमा जथाभावी कुटपिट गरी बनाएका थिए। कुटाइबाट घाइते भएका सिहंको लहानस्थित रामकुमार उमाप्रसाद स्मारक अस्पतालमा उपचार हुन नसक्दा थप उपचारका लागि नोबेलमा ल्याएको पीडित परिवारले जनाए। आरोपित रामलाई सोही रात गिरफ्तार गरी सार्वजनिक मुद्दा चलाइ आवश्यक कानुनी प्रक्रिया अघि बढाएको इलाका प्रहरी कार्यालय लहानका इन्स्पेक्टर सन्तोष निरौलाले जानकारी दिए।

शान्ति, सुरक्षा र मानवअधिकारबारे अन्तरक्रिया सम्पन्न

लेटाङ गाविसमा शान्ति, सुरक्षा र मानवअधिकार संरक्षणका लागि सरोकारवालाहरूको भूमिका विषयक अन्तरक्रिया २०७१ वैशाख २९ गते सम्पन्न भएको छ। अनौपचारिक क्षेत्र सेवा

केन्द्र (इन्सेक) विराटनगर र गाउँ विकास समिति लेटाङको संयुक्त आयोजनामा यहाँका वडा नागरिक मञ्च, विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, क्याम्पस प्रमुख विद्यालयका प्रधानाध्यापकलगायतका सरोकारवालाहरूलाई शान्ति सुशासन र मानवअधिकार संरक्षणका लागि छलफल भएको गाविस सचिव गणेश कार्कीले जानकारी दिए। मानवअधिकारका आधारभूत अवधारणा, यसका सिद्धान्तहरू, सीमा तथा पक्षहरूका बारेमा इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापाले छलफल तथा सहजीकरण गरेका थिए। कार्यक्रममा सामाजिक सुरक्षाको निम्ति प्रहरी तथा नागरिकको भूमिका विषयमा इलाका प्रहरी कार्यालय बेलबारीका प्रहरी निरीक्षक नवराज कार्कीले छलफल चलाएका थिए।

अधिकारकर्मीद्वारा सेवाप्रदायक निकायको अनुगमन

मानवअधिकारकर्मीहरूको एक टोलीले विराटनगर उपमनपामा तीन सातादेखि फैलिएको जण्डीस प्रकोपको कारण र समाधानको उपायका विषयमा जेठ १ २ गते सेवा प्रदायक निकायको अनुगमन गरेको थियो । टोलीले जिम्मेवार निकायलाई अझ बढी जवाफदेही बनाउने उद्देश्यले नेपाल खानेपानी संस्थान,

क्षेत्रीय खाद्य प्रविधि तथा गुणनियन्त्रण कार्यालय, कोसी अञ्चल अस्पताल, विराटनगर उमनपाको कार्यालय, जिल्ला जनस्वास्थ्यको कार्यालय र जिल्ला कारागारको अनुगमन गरेको हो। अनुगमनका क्रममा टोलीले कोसी अञ्चल अस्पतालका मेसु तपेश्वरलाल कर्ण, जिल्ला जनस्वास्थ्य प्रमुख नवराज सुब्बा, जिल्ला कारागार मोरङका जेलर दुर्गादत्त पौडेल, क्षेत्रीय खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण कार्यालयका खाद्यअधिकृत हेमन्त पराजुली र विराटनगर उमनपाका कार्यकारी अधिकृत प्रदीपकुमार निरौलासँगे भेटेर जानकारी लिएको थियो। सो अनुगमन टोलीमा राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोग क्षेत्रीय कार्यालय विराटनगरका निर्देशक कोषराज न्यौपाउने, अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)का क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापा, इन्सेक जिल्ला संयोजक बागमती कट्टेल, कोकनका संयोजक मंजिता उपाध्याय, रिडेफका अध्यक्ष उमेश विश्वकर्मा, ओरेकका कार्यक्रम अधिकृत कमल कोइराला र एडभोकेसी फोरमका विकास बस्नेत रहेका थिए।

मानवअधिकार सञ्जालको बैठक सम्पन्न

अनौपचारिक क्षेत्रसेवा केन्द्र इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक तथा पूर्वाञ्चल मानवअधिकार संजालका अध्यक्ष सोमराज थापाको अध्यक्षतामा पूर्वाञ्चल मानवअधिकार सञ्जालको बैठक १ जेठ २०७१ का दिन इन्सेक क्षेत्रीय कार्यालय विराटनगरमा बस्यो।

बैठकले जण्डीस प्रकोप नियन्त्रणमा सरकारी निकायका प्रमुख सरोकारवाला कार्यालयको भूमिकामा अनुगमन गर्ने तथा मोरङ जिल्लामा महिला सुरक्षागृहको भवन निर्माणका लागि जग्गा खोज्ने प्रस्तावमा निर्णय गरेको छ। संजालको बैठकमा स्थानीय विकास अधिकारी शिवराम पोखरेल, राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोगका निर्देशक कोषराज न्यौपाने तथा गैसस महासङ्घका क्षेत्रीय अध्यक्ष त्रिलोक न्यौपानेसहित विभिन्न सङ्घसंस्थाका प्रतिनिधिहरूको सहभागित थियो। सरकारी निकायका प्रमुख सरोकारवाला निकायहरूको जण्डीस प्रकोप नियन्त्रण विषयमा अनुगमन गर्नका लागि मानवअधिकार आयोगको नेतृत्वमा सात सदस्य मानवअधिकार अनुगमन टोली गठन भयो। टोलीमा राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोगका कोषराज न्यौपाने , इन्सेकका सोमराज थापा र बागमती कट्टेल, एड्भोकेसी फोरमका विकास बस्नेत, कोकनका मञ्जिता उपाध्याय, ओरेकका कमल कोइराला र रिडेफ नेपालका उमेश विश्वकर्मा रहेका थिए।

सेवाप्रदायक र सेवाग्राहीबीच जिल्लास्तरीय अन्तरसम्वाद सम्पन्न

अनौपचारिक क्षेत्रसेवा केन्द्र (इन्सेक), राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग र पूर्वाञ्चल मानवअधिकार सञ्जालको आयोजना तथा इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापाको अध्यक्षतामा जिल्लास्तरका सेवा प्रदायक र सेवाग्राहीबीच जण्डीस प्रकोप नियन्त्रण र स्वास्थ्य अधिकार विषयक अन्तरसम्वाद कार्यक्रम २०७१ जेठ ८ गते विराटनगरमा सम्पन्न भयो। प्रमुख जिल्ला अधिकारी गणेशराज कार्कीको प्रमुख आतिथ्यता भएको सो कार्यक्रममा जिल्लास्थित सरकारी निकायका सेवा प्रदाकहरू विराटनगर उपमहानगर पालिकाका कार्यकारी अधिकृत प्रदीपकुमार निरौला,

जिल्ला जनस्वास्थ कार्यालयका वरिष्ठ जनस्वास्थ प्रशासक नवराज सुब्बा, कोसी अञ्चल अस्पतालका मेडिकल सुपरीटेण्डेन्ट डा तपेश्वरलाल कर्ण , खाद्य तथा गुण नियन्त्रण क्षेत्रीय कार्यालयका प्रमुख उपेन्द्र राय, जिल्ला कारागार मोरङका प्रमुख दुर्गा दत्त पौडेल, नेपाल खानेपानी संस्थान विराटनगरका अधिकृत रत्नप्रसाद राजवंशी अतिथिको रूपमा रहेका थिए। कार्यक्रममा उद्योग सङ्गठन मोरङका प्रथम उपाध्यक्ष मुकेश उपाध्याय, जिल्ला वारका अध्यक्ष विनय राज पाण्डे, पत्रकार महासंघका केन्द्रीय सदस्य गणेश लम्साल, पत्रकार महासङ्घ मोरङका जिल्ला अध्यक्ष महेन्द्र विष्ट, एनजिओ फेडरेसनका क्षेत्रीय अध्यक्ष त्रिलोक न्यौपाने, विभिन्न सङ्घसंस्थाका प्रतिनिधिहरू राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरू, नागरिक समाजका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता थियो।

झापामा सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम सम्पन्न

अनौपचारिक क्षेत्रसेवा केन्द्र इन्सेक जिल्ला कार्यालय झापाको आयोजना र हिमशिखर टेलिभिजनको सहकार्यमा शिक्षा स्वास्थ्य र विकासमा जनताको पहुँच र सरोकारवालाको प्रतिवद्धता विषयक टेलिभिजन सम्वाद कार्याक्रम २०७१ जेठ शनिअर्जुन नपामा सम्पन्न भयो। कार्यक्रम चर्तुभुज काफ्लेको अध्यक्षता गरेका थिए। सो नपाका कार्यकारी अधिकृत मोहन पनेरुको प्रमुख अतिथ्यतामा सम्पन्न सो कार्यत्रकममा सहायक जिल्ला शिक्षा अधिकारी उद्धब विष्ट, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय झापाका बरिष्ट जनस्वास्थ्य प्रशासक चक्रदेव मेहता, जिल्लाा विकास समिति झापाका योजना अधिकृत रुद्र न्यौपाने र इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापा अतिथिको रुपमा रहेका थिए। कार्यक्रमको औचित्वमाथि इन्सेक झापाका जिल्ला संयोजक लक्ष्मी निरौलाले प्रकाश पारेका थिए।

नि:शुल्क तथा गुणस्तरीय शिक्षासम्बन्धी सम्वाद सम्पन्न

अनौपचारिक क्षेत्रसेवा केन्द्र (इन्सेक) विराटनगरको आयोजनमा नि:शुल्क तथा गुणस्तरीय शिक्षाको प्रभावकारिता र सरोकारवालाहरूको भूमिका विषयक टेलिभिजन सम्वाद कार्याक्रम २०७१ जेठ २१ गते विराटनगरमा सम्पन्न भयो। जिल्ला शिक्षा अधिकारी योगेन्द बरालको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न कार्याक्रममा नेपाल शिक्षक युनियनका अध्यक्ष पितकुमार श्रेष्ठ., प्याबसनका निवर्तमान केन्द्रीय उपाध्यक्ष टीका पुरी, नागरिक समाज तथा बुद्धिजीवीको डा.भेषप्रसाद धमला, मानवअधिकार आयोकका क्षेत्रीय निर्देशक कोषराज न्यौपाने रहेका थिए। सो कार्यक्रममा ग्रामीण क्षेत्रका सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक, व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरू, शिक्षक संगठनका प्रतिनिधिहरू, विद्यार्थी, नागरिक समाजका प्रवुद्ध व्यक्तिहरू, जिल्ला शिक्षा अधिकारी, शिक्षक युनियनका अध्यक्ष, प्याब्सनका प्रतिनिधि, गैरसरकारी संस्था महासङ्घ जिल्ला तथा क्षेत्रीय अध्यक्ष तथा पदाधिकारीहरू सञ्चारकर्मीको सहभागिता रहेको थियो। कार्यक्रमको औचित्यमाथि इन्सेकका क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापाले प्रकाश पारेका थिए। कार्यक्रमको प्रारम्भमा पत्रकार विक्रम लुँइटेलले मोरङमा नि:शुल्क र गुणस्तरीय शिक्षाको सवाल विषयक छलफल अवधारणापत्र प्रस्तुत गरेका थिए।

उत्कृष्ट आमाहरूलाई विद्यालयद्वारा सम्मान

इन्सेक विराटनगरले २०७१ ज्ेठ १४ गते हातिमुडा गाविस -३ स्थित कर्मवीर माविमा शैक्षिक गुणस्तर वृद्धिका लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष विश्वराज बरालको अध्यक्षतामा सरोकारवालाहरू बीच छलफल गऱ्यो। सो छलफलमा जिल्ला शिक्षा कार्यालयका विद्यालय निरीक्षक गोविन्द दाहाल, टंकी स्रोतकेन्द्रका स्रोतव्यक्ति टंक न्यौपाने, शिक्षक अविभावकसंगका अध्यक्ष लालवीर सरदार, विव्यस पदाधिकारीहरू, अभिभावकहरू, बाअचेसका पदाधिकारीहरू, शिक्षकहरू र एनसीडिसीका नरोत्तम श्रेष्ठ र इसा गौतमको उपस्थिति रहेको थियो। अन्तरक्रिया कार्यक्रममा इन्सेक र एनसीडिसीको सहयोगमा विद्यालयव्यवस्थापन समितिले शैक्षिक गुणस्तरलाई बृद्धि गर्ने प्रेरणस्वरुप उत्कृष्ट विद्यार्थी र उत्कृष्ट आमा सम्मान कार्यक्रमको अभियानअन्तरगत विद्यालयमा नियमित पठनपाठन गर्न आउने विद्यार्थी तथा नियमित अध्ययन गराउनमा विद्यालय पठाउन सहयोग पुऱ्याउने आमाअभिभावक मध्ये उत्कृष्ट चार जना आमालाई सम्मानित गरेको थियो।

जनताको अपेक्षा पूरा नभएको गुनासो

अनौपचारिक क्षेत्रसेवा केन्द्र (इन्सेक) विराटनगरले हात्तिमुडा गाविसमा सेवाग्राही र सेवाप्रदायकबीच शिक्षा, स्वस्थ्य, कृषि र खाध्य अधिकारका बारेमा असार ३ गते छलफल कार्यक्रम सम्पन्न गऱ्यो। गाविस सचिव हरिप्रसाद उप्रेतीको अध्यक्षता र गाविस उपस्वास्थ्य चौकीका प्रमुख किशोरकुमार सरदार थारु, पशुसेवा केन्द्र डंग्राहाका पशुस्वास्थ्य प्राविधिक शिवराम केसी, इन्सेकका क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापा, राजनीतिक दलका स्थानीय प्रमुखहरू सहभागी रहेका थिए। जसमा नेपाली काँग्रेसका सभापति अवधनारायण सरदार थारू, एमालेका गोविन्द कुँवर , गाविस स्तरीय महिला संजालकी अध्यक्ष कमला खड्का, अन्तरपार्टी

महिला सञ्जालकी अध्यक्ष मुडेलदेवी पाश्वान, कर्मवीर माविका प्रअ शम्भुप्रसाद खतिवडा, लगायत हात्तमिुडा भित्रका सबै प्राविहरू र निमाविका प्रधानाध्यापकहरूको सहभागिता रहेको थियो। कार्यक्रममा कृषिसेवा केन्द्र, पशुसेवा केन्द्र, उपस्वाथ्य चौकीका प्रमुखहरू, गाविसस्तरीया महिला सञ्जाल, अन्तरपार्टी महिला सञ्जाल, युवा सञ्जालका, बालबालिका सञ्जालका अध्यक्षहरू, वडानागरिक मञ्चका संयोजकहरू र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको उपस्थिति रहेको थियो। इन्सेकका क्षेत्रीय संयोजक सोमराज थापाले कार्यक्रमको उद्देश्यमाथि प्रकाश पारेका र सञ्चालन जिल्ला संयोजक बागमती कट्टेलले गरेकी थियो।

शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि विद्यालयमा छलफल सम्पन्न

टंकीसिनुवारी गाविसस्थित जनप्रिय माविमा शैक्षिक गुणस्तर बृद्धिका लागि सरोकारवालाहरूसँग छलफल कार्यक्रम विव्यस अध्यक्ष भुवनेश्वर मण्डलको अध्यक्षतामा २०७१ जेठ २० गते सम्पन्न गरेको थियो।सो कार्यक्रममा विव्यस, बाअचेस,शिक्षकहरू, र अभिभावको उपस्थिति रहेको थियो। छलफलको क्रममा विद्यालय भर्ना अभियान प्रभावकारी रहेको बालअधिकार चेतना समूहले भर्ना अभभियानमा प्रभावकारी भूमिका खेलेको र एनसीडीसी संस्थाले पनि घरदैलो अभियामा सहयोग गरेको, गत वर्षको तुलनामा प्रावि तहमा भर्ना अभियान बढेको भए पनि माविमा घटेको शिक्षक देवुनारायण भगतले बताए। शिक्षकहरू शिव कार्की युवराज दाहाल जगतनारायण मण्डललगायतले अझै पनि विद्यालय प्रसाशनमा सुधार नभएको बताए। विव्यस सदस्य जगतनाराय मण्डल, ध्रुबकुमार मण्डलले पनि जिरेज राजवंशी नागेश्वर यादवले नियमित अभिभावक भेला नगर्ने विद्यायहरू र शिक्षकहरूको जिशिकाले निकासा रोक्नो नियम बनाएमा सबै विद्यालयमा गुणस्तर आउँछ भन्ने विश्वास लागेको बताए। त्यसैगरी जेठ ३० गते शैक्षिक गुणस्तर वृद्धिकालागि नरग्राम उच्च मा.वि का प्रअ सीताराम भण्डारीको अध्यक्षतामा शिक्षक, बालअधिकार चेतनासमूह र अभिभावकहरूकाबीच शुक्रबार छलफल सम्पन्न गरेको थियो। छलफल कार्यक्रममा विद्यालयले गुणस्तर वृद्धिकालागि गरेको पहल र भएका उपलब्धिहरू, आगामी दिनका योजनाहरू, र सरोकारवालाहरूको सहयोग विषयमा छलफल केन्द्रित रहेको थियो। सो छलफल कार्यक्रममा यस शैक्षिक सत्रको भर्ना अभियानबाट विद्यार्थीहरू कक्षा १ देखि नै चाप बढेकोले सेक्सनहरू विभाजन गर्नुपरेकाले समस्या भएको छ। त्यस्तै बैजनाथपुर गाविसस्थित सार्वजनिक माध्यमिक विद्यालयमा असार ६ गते विद्यालयव्यवस्थापन समितका सदस्य सचिवतथा प्रअ खगेन्द्र खवासको अध्यक्षतामा भएको छलफल कार्यक्रममा शिक्षकशिक्षिकाहरू, अभिभाकहरू र बालअधिकार चेतना समूहका पदाधिकारीहरू, संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरूसहित ३३ महिला र १७ पुरुष गरी ५१ जनाको उपस्थिति रहेको थियो। शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले विद्यालयका शिक्षक, अभिभावक, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयका प्रधानाध्यपाक र बालअधिकार चेतना समूहका सदस्यहरूबीच छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।

सामूदायिक विद्यालयमा विशेष गरी गरिब दलित तथा सिमान्तकृत वर्गका बालबालिकाहरू अध्ययन गर्ने भएकोले गुणस्तरीय शिक्षाका लागि विद्यार्थीहरूलाई नियमितता गराउनमा हरेक अभिभावकले ध्यान दिनुपर्ने शिक्षक अनन्तराम खवासले बताए। त्यसैगरी अर्का शिक्षक उद्धवप्रसाद शर्माले आधारभूत शिक्षा हरेक बालबालिकाको नैसर्गिक अधिकार भएकोले यदि अभिभावक वर्गले आफ्ना बालबालिका विद्यालयमा नियमित पठाउँछन् भने हामी उनीहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षा दिन प्रतिवद्ध छौं ।

गुणस्तरीय शिक्षा लिनका लागि नै बालबालिकालाई विद्यालय पठाएको हुन्छ तर शिक्षकहरू विभिन्न बहानामा छुटि दिने आफ्नो कामप्रति उत्तरदायित्व, जवाफदेहिता नहुने, कामप्रति कर्तव्यनिष्ट नहुनेजस्ता अभिभावक दुखाराम विश्वासले आरोप लगाए।

बालअधिकार चेतना समूहकी अध्यक्ष ममता राजवंशीले आफूहरू चेतना समूह मार्फत बालबालिकाहरूलाई विभिन्न किसिमका अतिरिक्त कृयाकलाप गराउने गरेकोले पछिल्लो समयमा उनीहरूको शारिरीक, मानसिक बौद्धिक क्षमताको विकास भएको बताइन। शैक्षिक गुणस्तर सुधार ल्याउनका लागि विद्यालयमा शिक्षक, विद्यार्थी, भौतिक सामाग्री तथा उचित वातावरण सिर्जना गरीमा केही सुधार हुने इन्सेक विराटनगरका दिपेन नेउपानेले बताए।

सामुदायिक विद्यालयसाग अनुभव आदान प्रदान सम्पन्न

इन्सेक झापाको आयोजनामा २०७१ जेठ २० गते ११ बजेदेखि ३ वजेसम्म जिल्लामा रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर वृद्धिका लागि सरोकारवालाहरूसँग अनुभव आदन प्रदान कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ। २६ वटा विद्यालयका विद्यालय प्रअ तथा विद्यालय व्यस्थापन समितिका अध्यक्ष तथा सदस्यलगायत ५० जनाको उपस्थिति रहेको थियो। प्रमुख जिल्ला शिक्षा अधिकारी अम्विकाप्रसाद रेग्मीको प्रमुख अथित्यतामा सम्पन्न गरेको कार्यक्रममा इन्सेक जिल्ला संयोजक लक्ष्मी निरौलाले कार्यक्रमको उद्देश्यमा प्रकाश पार्नुभएको थियो। जिल्लामा रहेका केही नमुना विद्यालयले विभिन्न विषयमा विद्यालयसबधी आफ्ना कुरा राख्नुभएको थियो। सामुदायिक विद्यालयलाई निजी विद्यालयसँग प्रतिस्प्रर्धा गर्नका लागि शिक्षक र प्रधानाध्यापक विच समन्वयन हुन आवश्यक छ। तव मात्र हरेक पक्षबाट सामुदायिक विद्यालय अघि बढ्न सक्छ भनेर स्कुलचौन उमाविका प्रध्यानध्यापक बाबुराम भण्डारीले बताए। सामुदायिक विद्यालयका अभिभावकले पनि विद्यालयमा ध्यान दिन निरन्तर अनुगमन गर्ने र विद्यार्थीहरूको

नियमित मूल्याङ्कन गरी सुधारतर्फ बढाउन अभिभावकको कर्तव्य पालन गर्ने कुरामा जोड दिनुपर्ने कुरा विद्योदय निमाविका दमकका शिक्षक नरपति पाण्डेले बताए।

पूर्वाञ्चलमा वर्षपुस्तक पूर्वसमीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न

नेपाल मानवअधिकार वर्षपुस्तक २०१५ को लागि अप्रिलदेखि जुनसम्म संकलित घटना प्रतिवेदनको त्रैमासिक पूर्वसमीक्षा कार्यक्रम पूर्वाञ्चलका १६ जिल्लामा सम्पन्न भएका छन्। घटनाहरूको सत्यतथ्य पत्ता लगाउने उद्देश्यले इन्सेकले हरेक तीनतीन महिनामा पूर्वसमीक्षा कार्यक्रम गर्दै आएको छ। सो पूर्वसमीक्षा कार्यक्रम विभिन्न जिल्लामा विभिन्न मितिमा निम्नानुसार सम्पन्न भए। जसअनुसार धनकुटा असार १९ गते, संखुवासभा, भोजपुर र खोटाङ जिल्लामा असार २२ गते, सिराहा, उदयपुर र पाँचथरमा असार २३ गते, इलाम, झापा, सुनसरी, ताप्लेजुङ र ओखलढुंगा जिल्लामा असार २४ र मोरङ, सप्तरी, तेह्रथुम र

सोलुखुम्बु जिल्लामा असार २५ गते पूर्वसमिक्षा कार्यक्रम सम्पन्न भएका थिए। सम्पन्न ती कार्यक्रमहरूमा प्रस्तुत गरिएका घटना प्रतिवेदनहरूमा महिला तथा बालबालिका विरुद्धका हिंसाहरू बढेको देखिएको छ।

घटनाका प्रकारअनुसार पीडित सङ्ख्या लिङ्गका आधारमा (अप्रिल-जुन २०१४)

घटनाको प्रकार	गैर राज्यपक्षबाट पीडित			राज्यपक्षबाट पीडित		
	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
अपहरण	१	२	३			
गिरफ्तारी/यातना				१	३	४
कुटपिट	२	४	६	२	४	६
बालअधिकार	६६	१६	८२			
आर्थिक/सामाजिक/सांस्कृतिक अधिकार	१	१	२			
अमानवीय व्यवहार		२	२			
घाइते	१	४	५			
हत्या	११	९	२०			
जातीय विभेद	१	४	५			
धम्की	२	२	४		२	२
महिलाअधिकार	१८९		१८९			
जम्मा	२६४	४४	३१८	३	९	१२

मानवअधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)
पूर्वाञ्चलद्वारा प्रकाशित
सल्लाहकार : सोमराज थापा **संयोजन/सम्पादन** : दीपेन नेउपाने **विशेष सहयोगी** : सुकदेव चौधरी
व्यवस्थापक : बागमती कट्टेल, **सहयोगी** : दिलीप चौधरी, पर्शुराम दाहाल
फोटो : इन्सेक जिल्ला प्रतिनिधि
विराटनगर उपनपा-१५ जनपथ टोल, मोरङ, फोन : ०२१-४७१०२५/४७११२७, फ्याक्स :०२१ ४७१५२१
email : biratnagar@insec.org.np, **Website:** www.inseconline.org